

KERNDOEELDEKKEND ONDERWIJS

Haalbaar binnen IPC?

Isabel Brouwer

Christelijke Hogeschool Ede

**Afstudeerartikel
ter afronding van de opleiding
Leerkracht Basisonderwijs**

Onderzoeksbegeleiders:
J. Kaldeway (Christelijke Hogeschool Ede)
G. Koopman (CNS De Vlinderboom)

Maand afstuderen: maart 2017
Aantal woorden: 5496

Kerdoeldekkend onderwijs: haalbaar binnen IPC?

Al tijden wordt er gestoeid met het vraagstuk: ‘Hoe wordt goed onderwijs vormgegeven?’ Dat er geen eenduidig antwoord is te geven op deze vraag, zien we terug in de verschillen in ons variërend onderwijsaanbod: ontwikkelingsgericht onderwijs, programmagericht onderwijs of ervaringsgericht onderwijs.

Eén van de eisen aan het vormgeven van goed onderwijs is het voldoen aan de kerndoelen. Deze in 2006 vernieuwde kerndoelen sluiten aan bij het eigentijdse onderwijs, dat mee verandert met ontwikkelingen in de huidige samenleving. Volgens Greven en Letschert (2006) bieden deze kerndoelen scholen de ruimte om zelf te kiezen hoe ze hun leerstofaanbod vorm willen geven: *“De kerndoelen zijn precies waar het moet en ruim waar het kan.”* Een groot verschil doet zich hierbij voor tussen taal- en rekenonderwijs aan de ene kant, waarvan de kerndoelen precies zijn geformuleerd, en anderzijds de kerndoelen van de overige gebieden; hiervoor zijn de kerndoelen ruim geformuleerd.

Dit biedt scholen de gelegenheid om op eigen wijze vorm te geven aan de kerndoelen van wereldoriëntatie. Voor scholen die kiezen voor thematisch onderwijs, ligt hierin een grote uitdaging. Dezelfde kerndoelen, maar een heel andere route waarlangs deze doelen behaald dienen te worden. Dit vraagt om gedegen vakkennis, inzicht in de leerlijnen en deskundigheid om de kerndoelen op het juiste moment en op de juiste manier over te brengen.

Want voor elke school geldt: alle kerndoelen komen aan bod. Toch...?

Inleiding

Sinds 2011 is CNS De Vlinderboom in Ede een International Primary Curriculum-school, kortweg IPC-school. Dit houdt in dat de zaakvakken door middel van thematisch onderwijs worden aangeboden. Daarnaast maakt De Vlinderboom deel uit van de Academische Opleidingsscholen. Het doel van academische scholen is de kwaliteit van het onderwijs verbeteren door onderzoek, professionalisering en opleiding van zowel bestaande als toekomstige leerkrachten. Aan het onderzoeksprogramma werken derde- en vierdejaarsstudenten van de Christelijke Hogeschool Ede, twee docenten van De Vlinderboom en een lectoraatsdocent van de CHE. Samen vormen zij een zogenaamd onderzoeksteam.

Tijdens een bijeenkomst van het onderzoeksteam op De Vlinderboom werd in september benoemd dat de leerkrachten benieuwd waren of er ook een kerndoeldekkend aanbod wordt gerealiseerd voor wereldoriëntatie door middel van het IPC-concept.

Naar aanleiding van deze probleemstelling vormde zich de volgende onderzoeksvraag: *“In hoeverre wordt er in de bovenbouw van De Vlinderboom door middel van het IPC-concept een kerndoeldekkend aanbod voor ‘wereldoriëntatie’ gerealiseerd?”*, waaruit de volgende deelvragen voortvloeien:

1. Aan welke randvoorwaarden moet er volgens IPC worden voldaan om een kerndoeldekkend lesaanbod rondom wereldoriëntatie in de bovenbouw te realiseren?
2. Zijn er op basis van de CITO-eindtoets hiaten in wereldoriëntatie vast te stellen?
3. Welke eventuele hiaten ondervinden de bovenbouwleerkrachten van De Vlinderboom rondom IPC?

Door middel van literatuurstudie is in dit onderzoek nagegaan welke randvoorwaarden IPC noemt om een kerndoeldekkend lesaanbod voor wereldoriëntatie in de bovenbouw te realiseren. Vervolgens is er door middel van explorerend onderzoek onderzocht of de Centrale Eindtoets hiaten laat zien en of door leerkrachten hiaten ervaren worden in het realiseren van een kerndoeldekkend aanbod.

Deze drie componenten, de randvoorwaarden, de resultaten en de eventueel ervaren hiaten, worden met elkaar in verband gebracht. Op basis van deze vergelijking volgt een conclusie met aanbevelingen voor CNS De Vlinderboom. In figuur 1 is het onderzoek schematisch weergegeven.

Door te onderzoeken op welke manier IPC-Nederland zijn lesaanbod creëert, naast de bevindingen van leerkrachten van De Vlinderboom en de resultaten, kan er een handreiking geboden worden voor het realiseren van een kerndoeldekkend aanbod, waarbij hiaten zoveel mogelijk worden voorkomen. Alle Nederlandse IPC-scholen krijgen immers met dit vraagstuk te maken. Elke IPC-school zal in meer of mindere mate haar voordeel kunnen doen met de aanbevelingen die uit dit onderzoek naar voren komen.

Relatie eigen identiteit en onderwerp

God heeft ons een leefomgeving gegeven die we vanuit het geheel mogen benaderen. Vergelijkbaar met een zoomlens op een camera mogen we steeds in- en uitzoomen binnen onze werkelijkheid: de onderdelen staan nooit op zichzelf. Daarom ben ik ook een warm voorstander van thematisch onderwijs, waardoor de samenhang tussen (onder)delen van onze leefomgeving door kinderen veel gemakkelijker gezien kan worden en binnen de context van eerdere

Figuur 1. Schematische weergave onderzoek.

ervaringen kan worden geplaatst. De leerlingen leren niet alleen op cognitief gebied, maar ook op creatief en sociaal gebied. Zo zijn leerlingen (mede)rentmeesters over hun eigen leerroute en -resultaten. De probleemstellingen binnen thematisch werken dagen uit tot een zelfstandige onderzoekende houding. Dit versterkt de nieuwsgierige houding die de leerling van nature al bezit. Natuurlijk moet de leerkracht zicht houden op de leerresultaten en deze ook gebruiken als leidraad om bijvoorbeeld te differentiëren in de klas. De taak van de leerkracht is, naar mijn mening, de leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden in een traject om tot bloei te komen op alle verschillende gebieden van hun eigenheid.

Goed onderwijs!?

Herkent u dit: de school heeft alweer een uitje gepland en gaat volgende week op excursie. Vorige week hebben de leerlingen in de schooltuin gewerkt en deze week wordt er aaneensluitend gewerkt in een project. U vraagt zich af: leren de kinderen wel genoeg? Vroeger betekende leren in de schoolbanken immers vooral 'stil werken'. Tegenwoordig kan het onderwijs een vrijere vorm aannemen. Dit heeft te maken met verschuivingen binnen het onderwijs. *"Het onderwijs is continu in beweging. Vrijwel elk jaar zijn er nieuwe ontwikkelingen en/of stelt de overheid nieuwe eisen"* (Struiksma, 2012, p. 5).

Hoe het onderwijs ook vorm krijgt, er moet worden voldaan aan de kerndoelen. Sinds 1993 bestaan er kerndoelen: beschrijvingen van kennis, inzicht en vaardigheden die door basisscholen aan alle leerlingen worden aangeboden. Deze kerndoelen zijn echter zeer globaal omschreven. Om de kerndoelen meer hanteerbaar te maken heeft de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) zogenaamde tussendoelen en leerlijnen ontwikkeld. Dit zijn concretisering van de kerndoelen (Haan & Kuiper, 2008). De kerndoelen zijn inmiddels herzien en het aantal is teruggebracht van 122 naar slechts 58.

De kerndoelen zijn door het Ministerie van Onderwijs opgesteld en zijn een randvoorwaarde voor 'goed onderwijs'. De breed omschreven kerndoelen kunnen

onzekerheid geven over de wijze waarop het beste vorm kan worden gegeven aan deze opgestelde kerndoelen. Er zijn veel verschillende uiteenlopende meningen over het antwoord op de vraag: "Hoe wordt goed onderwijs vormgegeven?" De grote verscheidenheid in onderwijsbenaderingen laat dezelfde verscheidenheid in meningen over het antwoord op deze vraag zien. Elke onderwijsbenadering geeft namelijk impliciet of expliciet antwoord op deze vraag (Bakker, 2014).

Drie onderwijsvisies

Er zijn globaal drie verschillende onderwijsvisies te onderscheiden, die elk op eigen wijze goed onderwijs willen vormgeven: programmagericht onderwijs, ervaringsgericht onderwijs en ontwikkelingsgericht onderwijs. Programmagericht onderwijs, kortweg PGO, geeft de voorkeur aan gestructureerde programma's om tot resultaat te komen, wat zich vaak uit in methodisch onderwijs. De leerkracht heeft een centrale rol en doceert de lesstof. Hierdoor is er weinig ruimte voor ontdekkend leren of eigen inbreng van de leerlingen. Aan de hand van de toetsresultaten weet de leerkracht waar verdere aandacht of bijsturing nodig is. Het belangrijkste is dat de kinderen leren, niet de wijze waarop.

Ervaringsgericht onderwijs, ofwel EGO, is een onderwijsvorm waarbij er vanuit een ervaringsgerichte benadering wordt gewerkt, dit betekent in essentie dat leerlingen zoveel mogelijk 'door ervaringen' leren: *"De pedagogische visie en didactiek die hier werd uitgewerkt, dankt zijn ontstaan aan een bepaalde manier van kijken: de ervaringsgerichte benadering. Daar ligt de kern van ervaringsgericht onderwijs"* (Laevers & Heylen, 2013, p. 151). De leerkracht speelt in op de actuele ontwikkelingen en behoeften van de leerlingen. De leerling geeft zelf sturing aan zijn leerproces en de leerkracht probeert hierop in te haken. De klas biedt een rijk aanbod, wat betekent dat er veel hoeken zijn om in te leren en te spelen. Van belang is dat de leerling goed in zijn vel zit, zodat de optimale leerresultaten behaald kunnen worden.

Binnen ontwikkelingsgericht onderwijs, afgekort OGO, is de algehele ontwikkeling van de leerlingen van belang, wat onder andere betekent dat er aandacht is voor

specifieke behoeften en talenten. Verder moet leren betekenisvol zijn, want de eigen beleving van het kind is het uitgangspunt (Eijkeren, 2007). Leerlingen zijn binnen ontwikkelingsgericht onderwijs rentmeesters over hun eigen leerproces, wat onder andere inhoudt dat zij enige inbreng hebben in hun leerproces. De leerkracht speelt hierin een bemiddelende rol. Vygotsky, de grondlegger van het OGO-concept, verwoordt dit als volgt: *“The road from object to child and from child to object lies through another person”* (Vygotsky & Luria, 1994). Ook Bakker (2014), Carpay (2009) en Wardekker (1997) benoemen het belang van interactie binnen de OGO-theorie. Hierbij wordt de school gezien als een leergemeenschap, een tweezijdig model. Dit in tegenstelling tot eenzijdige modellen waarbij het onderwijs leerkrachtgestuurd (PGO) of leerlinggericht (EGO) kan zijn (zie bijlage 1).

Thematisch onderwijs

Verschillende scholen die, net als De Vlinderboom, kiezen voor ontwikkelingsgericht onderwijs geven dit gestalte door middel van thematisch onderwijs. Thematisch onderwijs houdt in dat binnen wisselende thema's verschillende vakken, veelal de vakken binnen wereldoriëntatie, in samenhang worden aangeboden.

Thematisch onderwijs kan om verschillende redenen de voorkeur verdienen. Bijvoorbeeld omdat er middels een thema aangesloten kan worden op de beleavingswereld van de leerlingen. *“Zaken die je van binnenuit begrijpt, die je als het ware zelf weer van de grond af aan kunt opbouwen, blijven altijd bij je”* (Dijkgraaf, 2007). Daarnaast kan thematisch onderwijs, middels juiste begeleiding en sturing van de leerkracht, bijdragen aan een actieve houding en rentmeesterschap van de leerlingen over hun leeropbrengsten. Dit komt door de ruimte die de leerlingen krijgen om vragen te stellen vanuit de beleavingswereld en betekenisvolle situaties. Dit leidt tot een verhoogde betrokkenheid, welke weer een positieve invloed heeft op het rentmeesterschap en de mate waarin de stof wordt opgenomen. *“Net als in de onderbouw vergroot je de betrokkenheid bij het leren door de dingen dicht bij huis als uitgangspunt van leren te maken”* (Eijkeren, 2007, p.153). Ook Boss en Krauss (2014) benoemen de relevantie van thematisch onderwijs in deze tijd:

1. *Today's students are up to the challenge;*
2. *Projects are worth the effort;*
3. *Students live and learn in the real world;*
4. *New contexts encourage the project approach”.*

Er kunnen echter ook kanttekeningen geplaatst worden bij thematisch onderwijs. Zo kunnen leerkrachten hun handen al vol hebben aan onderwijsbehoeften en differentiatie. Voor sommige leerkrachten is het niet haalbaar om dit ook nog te combineren met het opzetten van een thema. *“Leerkrachten hebben het moeilijk met het omgaan met de specifieke onderwijsbehoeftes van de diverse leerlingen*

in hun groep” (Westeneng, 2014). Ook kan tijd of de betrokkenheid van meerdere parttime leerkrachten een rol spelen: *“Tijdens het blok wereldoriëntatie zijn de leerkrachten van een bouw samen verantwoordelijk voor de hoeken en het lesaanbod. (...) Dit vraagt om veel en goed overleg tussen leerkrachten”* (Westeneng, 2014). En er zijn leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften bij wie thematisch onderwijs niet goed aansluit, zoals leerlingen met autisme. Zij kunnen last hebben van contextblindheid, waardoor de samenhang van vakken binnen een thema niet duidelijk wordt. *“Vanuit hun contextblindheid zal het voor veel leerlingen met autisme moeilijk zijn de leerstof in de juiste context te plaatsen; waarover gaat het eigenlijk? Wat is het verband met wat ik al eerder geleerd heb? Wat kan ik doen met deze leerstof?”* (Vermeulen, Mertens & Vanroy, 2010).

Na het afwegen van voor- en nadelen kan een school besluiten om het onderwijs thematisch vorm te geven. Dit betekent niet automatisch dat methoden voor wereldoriëntatie zijn afgeschreven en dat alles op de leerkracht aankomt. *“Methodes helpen leerkrachten bij het geven van goed onderwijs. Methodes zijn bedoeld als handleiding en leidraad”* (Westeneng, 2014). Er zijn genoeg methoden die leerkrachten handreikingen geven om de zaakvakken geïntegreerd en thematisch aan te bieden, zoals Topondernemers, Alles in 1 en International Primary Curriculum.

International Primary Curriculum

De Vlinderboom heeft ervoor gekozen om wereldoriëntatie vorm te geven middels International Primary Curriculum, afgekort IPC. Het IPC is een integraal, thematisch en creatief curriculum voor kinderen van 4-12 jaar gericht op de creatieve en zaakvakken. IPC is opgebouwd uit verschillende zogenoemde 'Units', de roulerende thema's. De zaakvakken en creatieve vakken worden los van elkaar gegeven maar vallen wel allemaal binnen de Unit die op dat moment centraal staat, zoals bijvoorbeeld 'een dorp bouwen'. Alle units hebben een vaste structuur met een aantal kenmerkende eigenschappen (Glebbeek, 2009), zie figuur 2.

Uiteraard zijn ook binnen IPC de kerndoelen verwerkt. International Primary Curriculum-Nederland (IPC-Nederland) verwoordt dat zelf als volgt: *“De IPC-leerdoelen zijn zorgvuldig vergeleken met de leerdoelen van andere curricula, waaronder kerndoelen. De IPC-leerdoelen zijn niet alleen vergelijkbaar met die andere leerdoelen, of zelfs nog ambitieuzer, ze zijn ook duidelijker omschreven”* (2012, p. 8). Deze leerdoelen gaan over kennis, vaardigheden of inzicht. Doordat de doelen duidelijk zijn verwoord is het voor de leerkracht eenvoudiger om te evalueren of ze zijn behaald. De leerdoelen staan per vak in de handleiding *Assessment for Learning Programme* vermeld, zo ook de draaiboeken, klasseringen voor de leerkracht en voor de leerling en leeradviezen per leerfase (International Primary Curriculum Nederland [IPC-Nederland], 2005).

Figuur 2. De opbouw van een IPC Unit.

Dat deze doelen ook voldoen aan de eisen van het Ministerie is al bewezen: *“Uit onderzoek van de Inspectie blijkt dat het curriculum voldoet aan de kerndoelen voor deze leergebieden”* (Thijs & Van der Velde, 2008, p. 14). Maar dat betekent niet dat elke leerkracht automatisch een kerndoeldekend aanbod realiseert. Hiervoor stelt IPC een aantal randvoorwaarden.

Randvoorwaarden

De eerste randvoorwaarde is dat er helderheid moet zijn over wat kinderen horen te leren. Hierbij gaat het om de leerdoelstellingen voor alle onderwerpen van het curriculum, voor de persoonlijke ontwikkeling van de kinderen en voor de ontwikkeling van internationaal begrip. De leerkracht moet hierbij in gedachten houden dat de leerdoelstellingen in een Unit concreet worden in leerdoelen: *“Een ‘leerdoel’ is eenvoudigweg een preciezere versie van de leerdoelstelling die is aangepast voor een bepaalde unit. De ‘leerdoelen’ geven een nog duidelijker beeld van wat kinderen zouden moeten leren dan de meer algemene leerdoelstellingen”* (IPC-Nederland, 2001).

De tweede randvoorwaarde benadrukt het belang van de voorbereiding van de leerkracht voordat de Unit wordt aangeboden. *“De beste manier om aan een Unit te wennen, is om hem door te lezen en het dan in de klas te proberen”* (IPC-Nederland, 2001). Op deze wijze is de leerkracht al vertrouwd met de Unit en kunnen er eventuele aanpassingen worden gemaakt om de lesstof

zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de zone van naaste ontwikkeling van de leerlingen.

Ten derde verwacht IPC dat de leerkracht stapsgewijs alle punten van de Unit doorloopt, zoals omschreven in figuur 2. Per Unit worden er voorbeeldactiviteiten aangeleverd, waardoor de leerkracht zich een beeld vormen bij de leerdoelstellingen. De leerkracht is vrij om hierin aanpassingen te maken of eigen activiteiten op te zetten.

Ten vierde wordt er van de leerkracht een actieve houding verwacht, zodat de activiteiten zo effectief en aantrekkelijk mogelijk zijn. De leerkracht moet met zijn of haar enthousiasme ook de leerlingen enthousiasmeren. Ook wordt er verwacht dat de leerkracht de Unit laat aansluiten bij de beleavingswereld van de leerlingen.

Ten slotte benadrukt IPC het belang van beoordeling en evaluatie. IPC levert geen centraal beschikbare toetsen aan, vanwege de ruime invulling die de Units kunnen krijgen. Toetsing is hiermee een taak voor de leerkracht. De geleverde klasseringen voor leerlingen en leerkrachten, registratiebladen en het Assessment For Learning Programme zijn handvatten voor de leerkracht om aan te sluiten bij de zone van naaste ontwikkeling en om inzicht te krijgen in de leerontwikkelingen van de leerlingen.

Er is een interview afgenomen met als doel om zicht te krijgen op de stand van zaken op De Vlinderboom voor wat

betreft het voldoen aan de vijf gestelde randvoorwaarden, zie bijlage 10. Vanuit dit interview kunnen de volgende punten worden geconstateerd:

Randvoorwaarde 1: De Vlinderboom ervaart voldoende duidelijkheid omtrent de kerndoelen.

Randvoorwaarde 2: Doordat de leerkrachten zich gedegen voorbereiden op een thema, kan er ook doelgericht worden gewerkt.

Randvoorwaarde 3: De meeste leerkrachten doorlopen de verschillende fasen van een IPC-Unit stapsgewijs.

Randvoorwaarde 4: De leerkrachten op De Vlinderboom hebben een enthousiaste en actieve houding, zo benutten zij bijvoorbeeld hun kansen om onderdelen van het reguliere lesprogramma te integreren met een IPC-thema.

Randvoorwaarde 5: Het beoordelen en evalueren van een thema wordt als lastig ervaren. De handreikingen worden nog niet gebruikt. Bij deze randvoorwaarde ligt voor De Vlinderboom nog een uitdaging.

Globaal gezien voldoet De Vlinderboom aan vier randvoorwaarden, de grootste uitdaging ligt bij de beoordeling en evaluatie.

Onderzoeksmethode

Naast de literatuurstudie rondom het creëren van een kerndoeldekking aanbod middels IPC is er exploratief onderzoek gedaan op De Vlinderboom. *“Exploratief onderzoek is onderzoek dat frequenties, samenhangen en verschillen exploreert met als doel om tot een theorie te komen”* (Baarda, 2014). Het exploratief onderzoek geeft antwoord op de vraag of op De Vlinderboom zich hiaten voordoen ten opzichte van het realiseren van een kerndoeldekking aanbod voor wereldoriëntatie. Mijn verwachting is dat het IPC een kerndoeldekking lesaanbod biedt, maar dat er op specifieke onderdelen uitval zal zijn vanwege de wrijving tussen het internationale karakter van IPC en de Nederlandse kerndoelen.

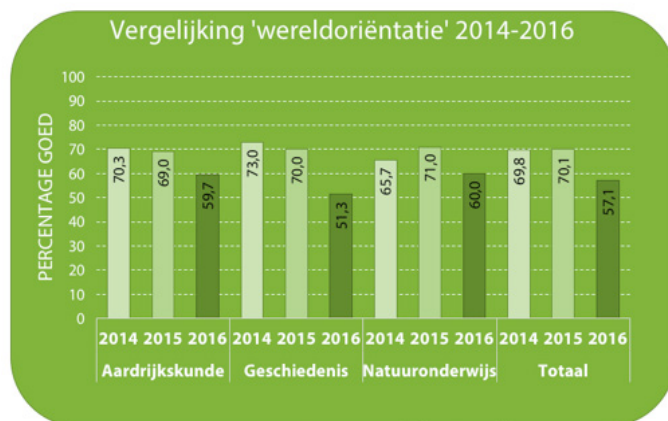
Om eventuele hiaten in beeld te krijgen zijn ten eerste de CITO-scores van 2014-2016 van De Vlinderboom nauwkeurig geanalyseerd met behulp van Excel. De Centrale Eindtoets van CITO wordt aan de hand van specifieke criteria door vakdeskundigen en leerkrachten opgesteld (CITO, z.j.). Daarom is de Centrale Eindtoets een valide meetinstrument en zijn de resultaten van de CITO-analyse voor wat betreft de kerndoelen ook betrouwbaar. Tijdens de voorbereiding van de CITO-analyse was besloten om de resultaten van drie schooljaren te analyseren, dit om de betrouwbaarheid zo hoog mogelijk te laten zijn. Bij het opvragen van de resultaten werd duidelijk dat alleen de resultaten van 2015 en 2016 in relatie met de kerndoelen geanalyseerd konden worden.

Eveneens heeft er een gesprek in de vorm van een diepte-interview plaats gevonden met twee bovenbouw-leerkrachten van De Vlinderboom. Hierbij werden de

resultaten van de CITO-analyse gebruikt als leidraad en kregen de leerkrachten uitgebreid de ruimte om eventuele hiaten in het onderwijsaanbod te benoemen. Dit gesprek is opgenomen en nadien getranscribeerd, samengevat en gecodeerd. Aan de hand van deze uitwerking kon er een betrouwbare conclusie worden getrokken uit het diepte-interview. Onderstaand worden de resultaten van zowel de Cito-toetsen als van het interview behandeld.

Resultaten CITO-analyse

Vanuit De Vlinderboom werden de toetsresultaten van de CITO-eindtoets van de jaren 2014-2016 in een groeps-overzicht aangeleverd. Uit deze gegevens konden de uitkomsten van de vakgebieden aardrijkskunde, geschiedenis en natuur en techniek worden vergeleken en de totale score op ‘wereldoriëntatie’. Wereldoriëntatie heeft in totaal 90 vragen; deze worden onderverdeeld in 30 vragen per vakgebied. De resultaten worden weergegeven in figuur 3. Hieruit is te constateren dat er in 2016 gemiddeld lager werd gescoord op het totaalgemiddelde van wereldoriëntatie en de drie vakgebieden.

Figuur 3. Vergelijking wereldoriëntatie 2014-2016.

In bijlage 2 zijn de resultaten van De Vlinderboom grafisch weergegeven ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Uit deze vergelijking blijkt dat De Vlinderboom in 2014 en 2015 voor wereldoriëntatie net boven het landelijk gemiddelde scoort en in 2016 daar iets onder, maar niet opvallend. *“Ongeveer twee van de drie scholen (66%) hebben een gestandaardiseerde score tussen -1 en +1. Kruisjes tussen -1 en +1 zijn dus niet uitzonderlijk”* (Hollenberg & Lubbe, 2011). De Vlinderboom zit zowel in 2014 als in 2015 en 2016 tussen de gestandaardiseerde score van -1 en +1, wat niet noemenswaardig beter of slechter is dan het landelijk gemiddelde.

Voor een nadere analyse heb ik contact opgenomen met de leerkrachten van groep acht en de intern begeleider. Van hen heb ik de opgavenboekjes ‘Wereldoriëntatie 2015/2016’ gekregen, samen met de antwoordbladen van de leerlingen. Door deze gegevens werd het mogelijk om de toetsen nauwkeurig te analyseren en te vergelijken.

Als eerste is de t-toets afgenomen (zie bijlage 3), waardoor er geconstateerd kon worden of er sprake was

van een significant verschil tussen 2015 en 2016 in de gemiddelde score. Uit deze t-toets werd duidelijk dat er voor het vakgebied aardrijkskunde geen sprake is van een significant verschil tussen 2015 en 2016 in de gemiddelde score. De totaalscore, geschiedenis en natuur en techniek vertonen wel een significant verschil. Uit deze t-toets kan ook geconstateerd worden dat 2016 over het algemeen een hogere standaarddeviatie heeft en een grotere spreiding kent dan 2015.

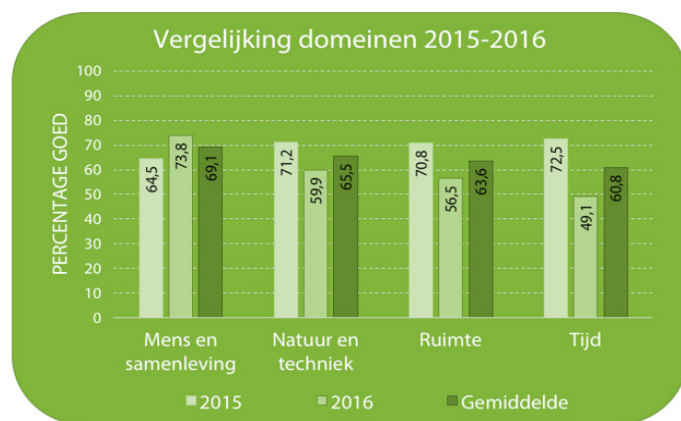
Door de antwoordbladen van 2015 en 2016 werd het mogelijk om verder in te zoomen op de resultaten; zo is er per opgave geanalyseerd hoeveel leerlingen correct antwoordden (zie bijlage 4 en 5). De opgaven konden helaas niet vergeleken worden, CITO levert namelijk opgavenboekjes voor drie schooljaren aan; de ene was bestemd voor schooljaar 2013-2015 en de andere voor 2016-2018.

Om een conclusie te kunnen trekken rondom het behalen van de kerndoelen zijn alle opgaven van 2015 en 2016 geanalyseerd en gelinkt aan de bijbehorende kerndoelen. Hierdoor werd het mogelijk om de opgaven per kerndoel te clusteren en te analyseren hoe de leerlingen gemiddeld scoorden per kerndoel (zie bijlage 6 en 7). Uiteraard zijn de resultaten per kerndoel van 2015 en 2016 met elkaar vergeleken (zie bijlage 8 en 9).

Domein	Kern doel	Gem. percen- tage goed 2015	Gem. percen- tage goed 2016	Gem. percen- tage goed
Mens en samenleving	36	61,8 %	54,8 %	58,3 %
	38	73,7 %	71,4 %	72,6 %
	39	57,9 %	95,2 %	76,6 %
	40	70,3 %	60,6 %	65,5 %
Natuur en techniek	41	68,4 %	50,6 %	59,5 %
	42	72,5 %	62,6 %	67,6 %
	43	68,4 %	61,9 %	65,2 %
	44	68,4 %	55,6 %	62,0 %
	45	78,9 %	68,3 %	73,6 %
	46	-	57,1 %	57,1 %
Ruimte	47	74,9 %	64,1 %	69,5 %
	48	-	60,7 %	60,7 %
	49	71,4 %	41,3 %	56,3 %
	50	66,0 %	64,0 %	65,0 %
Tijd	51	72,1 %	49,2 %	60,7 %
	52	74,1 %	50,0 %	62,1 %
	53	71,4 %	48,1 %	59,7 %

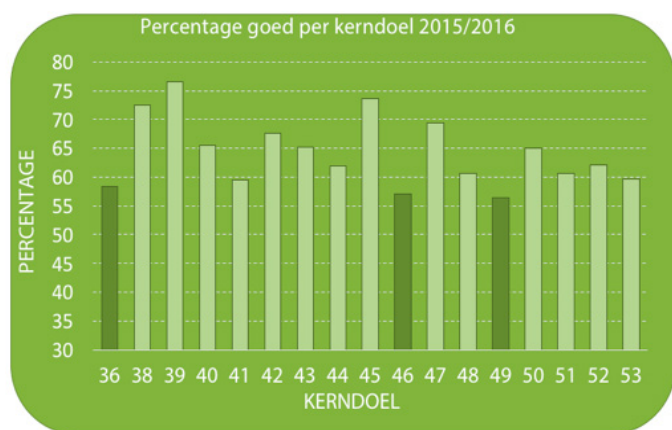
Tabel 1. Percentages 2015 en 2016 per kerndoel.

De uitkomst van deze analyse wordt vormgegeven in tabel 1 en figuur 4. Tabel 1 laat zien dat de hogere toetsresultaten in 2015 ook tot een hoger gemiddeld percentage 'goed' leiden ten opzichte van de kerndoelen. Ook laat tabel 1 zien dat CITO niet elk jaar dezelfde kerndoelen toetst, er zijn namelijk kerndoelen die alleen in 2016 aan bod komen.

Figuur 4. Vergelijking domeinen 2015-2016

Gemiddeld worden de kerndoelen met 64,2% goed beantwoord. Door de kerndoelen grafisch in beeld te brengen komen de kerndoelen met de hoogste en laagste scores duidelijk in beeld (zie figuur 5). We kunnen constateren dat met 58,3% of lager er op kerndoel 36: *“De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en hun rol als burger”*, 46: *“De leerlingen leren dat de positie van de aarde ten opzichte van de zon leidt tot natuurverschijnselen, zoals seizoenen en dag-/nachtritme”* en 49: *“De leerlingen leren over de mondiale ruimtelijke spreiding van bevolkingsconcentraties en godsdiensten, van klimaten, energiebronnen en van natuurlandschappen zoals vulkanen, woestijnen, tropische regenwouden, hooggebergten en rivieren”* het laagst werd gescoord.

Figuur 5. Gemiddeld percentage goed.

Om nog verder in te zoomen zijn de opgaven geanalyseerd waar de leerlingen het laagst op hebben gescoord. Per vakgebied zijn de twee opgaven met de laagste score van zowel 2015 als 2016 geanalyseerd en vergeleken om te kunnen concluderen met welk type vragen de leerlingen moeite hebben (zie tabel 2).

	Onderwerp / type opgave:
Aardrijkskunde	Tabellen aflezen
Geschiedenis	Kennis van belangrijke personen, kennis van tijdvakken
Natuur & Techniek	Kennis van planten, kennis van materialen en natuurverschijnselen

Tabel 2: Lastige opgaven.

Kortweg zijn er vier punten te benoemen ten opzichte van de CITO-analyse:

1. De Vlinderboom scoort niet opvallend ten opzichte van het landelijk gemiddelde.
2. De globale vergelijking van de schoolresultaten en de analyse van de opgaven zegt nog niets over eventuele hiaten in een kerndoeldekking aanbod.
3. Vanuit de geclusterde opgaven per kerndoel wordt duidelijk dat de kerndoelen gemiddeld met 64,2% goed worden beantwoord. Hierbij vallen kerndoel 36 (58,3%), 46 (57,1%) en 49 (56,3%) op vanwege de lagere scores.
4. Tijdens het analyseren van de opgaven kon er geconstateerd worden dat de leerlingen moeite hebben met opgaven met als onderwerp: tabellen aflezen, kennis hebben van belangrijke personen en de tijdvakken, kennis hebben van planten, materialen en natuurverschijnselen.

Resultaten diepte-interview

Op woensdag 15 februari vond er een diepte-interview plaats met twee bovenbouwleerkrachten van De Vlinderboom, met als doel de eventueel ervaren hiaten van leerkrachten rondom het realiseren van een kerndoeldekking aanbod middels IPC in kaart te brengen (zie bijlage 11).

De leerkrachten gaven, voordat zij kennisnamen van de resultaten van de CITO-analyse, drie hiaten aan:

Ten eerste 'natuuronderwijs', met name op het gebied van kennis hebben van de flora en fauna. *"Maar stampertjes en meeldraden, soorten gewassen, berenklauwen, bomen, de kringloop van de natuur, dat komt allemaal niet aan bod. Dus het zou leuk zijn als IPC ook daar wat mee kon doen"*. Dit komt omdat IPC het binnenland, de eigen cultuur en natuur, nauwelijks behandelt. Daarnaast wordt de wereld als te veelomvattend ervaren om alles te kunnen aanbieden.

Ten tweede 'Nederlandse geschiedenis en de Oude Tijden'. Deze onderwerpen worden niet aangeboden door IPC en dienen de leerkrachten zelf binnen units te integreren. Hierdoor worden belangrijke personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en bepaalde tijdvakken niet gestructureerd aangeboden.

Tot slot 'de vergelijking tussen Nederland en andere landen'. IPC is ontwikkeld voor internationale SHELL-scholen en steekt daarom in op de vergelijking tussen het woon- land en het moederland. Doordat de leerlingen van De Vlinderboom in hun moederland wonen missen zij de vergelijking met andere landen.

Vervolgens zijn in het interview de constatering van de CITO-analyse voorgelegd. De opvallende reacties ten opzichte van de CITO-analyse waren de volgende:

- De leerkrachten hadden verwacht dat er een groter gat zou zitten tussen natuuronderwijs enerzijds en geschiedenis en aardrijkskunde anderzijds, waarbij er een lagere score op natuuronderwijs werd verwacht.

- De leerkrachten vonden de scores van De Vlinderboom in 2014, 2015 en 2016 op 'wereldoriëntatie', het totaal en de vakgebieden, matig. Zelf houden zij een norm van 75% goed aan. Het streefdoel zou 80% zijn, niet alleen voor een hoge CITO-score, maar ook om de leerlingen met zoveel mogelijk bagage de toekomst in te sturen.

- 2016 scoort lager: komt dit door IPC, door het lager uitstroomniveau van de leerlingen in 2016 of door een verschillende vraagstelling van CITO tussen 2015 en 2016?

- In principe is IPC kerndoeldekking omdat de kerndoelen niet specifiek zijn, waardoor er al snel aan voldaan wordt.

- Het kerndoel omtrent de Nederlandse en Europese staatsinrichting wordt als een hiaat ervaren.

- De wisselende score op de kerndoelen tussen 2015 en 2016 kunnen door meerdere factoren verklaard worden:

1. Affiniteit van de leerkracht met een onderwerp of vakgebied;
2. De roulerende IPC-cyclus van verschillende thema's;
3. De algemene kennis die leerlingen van huis uit meekrijgen;
4. De bekwaamheid om binnen één opgave verschillende vaardigheden toe te passen. Leerlingen met een lager uitstroomprofiel hebben hier meer moeite mee.

Daarnaast werd er vanuit de leerkrachten duidelijk dat De Vlinderboom zelf al veel op touw zet om hiaten weg te werken; er zijn bijvoorbeeld eigen thema's opgezet en De Vlinderboom maakt gebruik van buitenschoolse instanties. Ook heeft De Vlinderboom voor de toekomst een aantal veranderingen ingepland. Zo gaan ze werken met het *Assessment for Learning Programme* en gaan de thema's gekozen worden door de van tevoren vastgestelde leerlijnen en kerndoelen. *"En nu was het zo dat we de leuke thema's kozen en afwisselden tussen natuur, geschiedenis en aardrijkskunde. (...) Nu gaan we dus aan de hand van de doelen kijken in welke thema's ze aan bod komen en die thema's kiezen we dan."*

Conclusie

Door middel van literatuurstudie en explorerend onderzoek is er geprobeerd een antwoord te vinden op de vraag: *"In hoeverre wordt er in de bovenbouw van De Vlinderboom door middel van het IPC-concept een kerndoeldekking aanbod voor 'wereldoriëntatie' gerealiseerd?"* De literatuurstudie heeft vijf randvoorwaarden in kaart gebracht waaraan volgens IPC voldaan moet worden om een kerndoeldekking aanbod te realiseren. De Vlinderboom heeft hierbij nog een uitdaging liggen bij de randvoorwaarde 'beoordeling en evaluatie'.

Het explorerend onderzoek laat zien dat de globale scores van De Vlinderboom (2014-2016) voor wereldoriëntatie matig zijn. De gemiddelde score op de kerndoelen ligt op 64,2% goed. Hierbij vallen kerndoel 36 (staatsinrichting en burgerschap), 36 (natuurverschijnselen) en 49 (ruimtelijke

spreiding) op vanwege hun lage score op de kerndoelen. De leerkrachten noemen de scores van wereldoriëntatie 'matig'. De grens van De Vlinderboom voor een voldoende is 75%, maar het streefdoel voor wereldoriëntatie zou 80% zijn. De Vlinderboom kan hierin nog winst behalen.

Daarnaast kan er geconstateerd worden dat de kerndoelen zo breed omschreven zijn, dat er al gauw aan wordt voldaan. Echter ervaren de leerkrachten van De Vlinderboom dat niet alles evenredig aan bod komt; de Nederlandse en Europese staatsinrichting wordt bijvoorbeeld als hiaat ervaren binnen het lesaanbod van IPC. Vanwege de ervaren hiaten heeft De Vlinderboom een actieve houding in het opvangen en wegwerken van deze ervaren hiaten.

Ten slotte kan er geconcludeerd worden dat er op De Vlinderboom, door middel van IPC en de actieve houding van de school, een kerndoeldekking aanbod voor wereldoriëntatie wordt gerealiseerd.

Discussie

Om te onderzoeken of er in het lesaanbod middels IPC zich hiaten voordoen, is er gekeken naar de resultaten op de CITO-eindtoets van 2014-2016 en naar ervaringen van leerkrachten. De CITO-eindtoets is een onafhankelijke landelijke toets, die aan de hand van verschillende opgaven de kerndoelen toetst. Echter werd er in het exploratief onderzoek duidelijk dat er naast de IPC-methode meer factoren een rol spelen die de resultaten van wereldoriëntatie beïnvloeden. Het kan zo zijn dat IPC wel een kerndoeldekking aanbod realiseert, maar dat dit niet terug te zien is in de CITO-resultaten, omdat overige factoren, zoals een hoog percentage leerlingen met een laag uitstroomprofiel, ervoor hebben gezorgd dat er toch laag op de kerndoelen is gescoord.

Zoals eerder geconcludeerd biedt IPC een kerndoeldekking lesaanbod voor wereldoriëntatie. Echter geeft De Vlinderboom aan hiaten te ervaren vanwege een aantal factoren, waardoor er op specifieke onderdelen uitval zichtbaar wordt. Deze uitkomsten komen overeen met mijn uitgesproken verwachting. Vanuit mijn eigen ervaring met IPC was al duidelijk dat de kerndoelen breed zijn omschreven, waardoor IPC snel kan voldoen aan de kerndoelen. Echter kunnen leerkrachten er bijvoorbeeld tegenaan lopen dat er in de Centrale Eindtoets zeer specifiek wordt getoetst, waardoor er uitval zichtbaar wordt op bepaalde onderdelen.

Zoals elke school moet ook De Vlinderboom, middels IPC, voldoen aan de kerndoelen. Aan de hand van dit onderzoek is zichtbaar geworden op welke wijze dit gerealiseerd kan worden. Echter moet daarbij in gedachten worden gehouden dat IPC ook leerdoelstellingen opstelt die niet middels de Centrale Eindtoets te toetsen zijn. Hierbij kan gedacht worden aan doelen omtrent burgerschap, persoonlijke doelen met oog op 21e-eeuwse vaardigheden en vaardigheidsdoelen. Deze

vaardigheden zijn niet te toetsen middels de Centrale Eindtoets. IPC omvat meer dan de opgestelde kerndoelen voor het primair onderwijs. Is het daarom reëel om alleen naar de getoetste leeropbrengsten te kijken of moet IPC ook als 'big picture' worden bekeken?

Men dient er rekening mee houden dat dit onderzoek gebaseerd is op de resultaten van De Vlinderboom en geen generaliserend beeld geeft voor IPC-scholen. Een eventueel volgend onderzoek zou in kaart kunnen brengen hoe De Vlinderboom scoort ten opzichte van andere IPC-scholen of scholen die wereldoriëntatie methodisch aanbieden. Dit vergroot de betrouwbaarheid van de uitkomst van dit onderzoek.

Aanbevelingen

Aan de hand van de conclusie wil ik De Vlinderboom het volgende aanbevelen:

1. Blijf de regie houden.

De ervaren hiaten kunnen weggewerkt worden door middel van eigen thema's, gastdocenten en buitenschoolse activiteiten. Ook is het belangrijk om te toetsen of de doorgevoerde veranderingen hun vruchten afwerpen.

2. Maak (nog meer) gebruik van de handreikingen die IPC biedt.

IPC biedt scholen en leerkrachten een aantal handreikingen om IPC zo efficiënt mogelijk vorm te geven in de klas en op die manier tot de hoogst mogelijke resultaten te komen. Het Assessment for Learning Programme, het bijbehorende handboek en het handboek 'Zelfbeoordeling' zijn hier voorbeelden van.

3. Breng (nog meer) in kaart wat leerlingen weten voor wat betreft de kerndoelen van wereldoriëntatie.

Doordat IPC geen toetsen aanlevert, zijn er weinig momenten die in kaart brengen in welke mate de leerlingen de kerndoelen beheersen. Door zelf meer te toetsen zouden de kerndoelen beter in de gaten gehouden kunnen worden, waardoor er ook duidelijk kan worden aan welke kerndoelen er meer aandacht moet worden besteed. Hierdoor kan er al gedurende een schooljaar worden bijgestuurd op specifieke kerndoelen.

Verder wil ik IPC-Nederland en andere scholen die met IPC werken het volgende aanbevelen:

4. Ga als organisatie en scholen met elkaar in gesprek omtrent het spanningsveld betreffende de beoordeling en evaluatie.

Het lijkt een spanningsveld te zijn omtrent het in kaart brengen van de opbrengsten van de gegeven Units en de vaardigheidsdoelen. IPC gaat ervanuit dat leerkrachten dit zelf in kaart brengen, terwijl er vanuit leerkrachten behoefte is aan voorbeeldtoetsen of -materiaal. Zoek naar argumenten die voor beiden het zwaarst wegen op deze gebieden. Het belang van de leerling mag hierbij niet uit het oog verloren raken.

Samenvatting

Het doel van dit artikel was om te onderzoeken of er middels het IPC-concept er een kerndoeldekking aanbod voor wereldoriëntatie wordt gerealiseerd op De Vlinderboom. Het onderzoek bestond uit een literatuurstudie en een explorerend onderzoek.

Aan de hand van de literatuurstudie zijn er vijf randvoorwaarden opgesteld om binnen IPC te kunnen voldoen aan de kerndoelen, namelijk:

1. Helderheid over de te behalen leerdoelen;
2. Een goede voorbereiding van de leerkracht voordat de Unit wordt doorlopen;
3. Het stapsgewijs doorlopen van de Unit;
4. Een actieve houding van de leerkracht;
5. Beoordeling en evaluatie

Binnen het explorerend onderzoek zijn de CITO-scores van 2014-2016 geanalyseerd en heeft er een diepte-interview met bovenbouwleerkrachten van De Vlinderboom plaatsgevonden. Vanuit het explorerend onderzoek is het volgende geconstateerd:

1. Gemiddeld scoort De Vlinderboom 64,2% goed op de kerndoelen. De Vlinderboom heeft zelf 75% goed als norm voor een voldoende, waarbij het streefdoel 80% is.
2. De Vlinderboom heeft een actieve houding ten opzichte van het aanvullen van ervaren hiaten.
3. De kerndoelen zijn zo breed omschreven, dat er al gauw aan wordt voldaan.

Al met al kan er worden geconcludeerd dat er middels IPC én de proactieve houding van leerkrachten er een kerndoeldekking aanbod gerealiseerd wordt op CNS De Vlinderboom.

Vanuit deze resultaten volgden er drie aanbevelingen voor de leerkrachten van De Vlinderboom: houd de regie, benut nog meer de handreikingen die IPC biedt en breng door meer te toetsen de kennis en vaardigheden van de leerlingen op het gebied van wereldoriëntatie in kaart. Ook volgde er een aanbeveling voor IPC-Nederland en scholen die met IPC werken: ga met elkaar in gesprek omtrent het spanningsveld betreffende de beoordeling en evaluatie.

Literatuur

Academie voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs. (2015, mei 21). *OGO-scholen Nederland per provincie*. Opgehaald van Academie voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs: <http://www.ogo-academie.nl/ogo-scholen-nederland-per-provincie/>

Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek!: Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen/ Houten: Noordhoff Uitgevers.

Bakker, H. (2014). *Expansief leren van een schoolorganisatie*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

Boss, S., & Krauss, J. (2014). *Reinventing project-based learning: Your field guide to real world projects in the digital age*. Arlington: International Society for Technology in Education.

Carpay, J. (2009). Interview met prof. dr. J. Carpay. In B. Nellestijn, *OGO als een gezamenlijke onderneming* (pp. 21-23). Alkmaar: OGO-Academie.

CITO (z.j.). *Centrale Eindtoets*. Opgehaald van CITO: http://www.cito.nl/onderwijs/primair_onderwijs/centrale_eindtoets

De Haan, D., & Kuiper, E. (2008). *Leerkracht in beeld: Ontwikkelingsgericht Onderwijs: theorie, onderzoek en praktijk*. Assen: Van Gorcum.

Dijkgraaf, R. (2007, 28 april). Mag het een onsje minder? *NRC Handelsblad*.

Glebbeek, L. (2009). De wereld vanuit een ander perspectief. *Jeugd in School en Wereld*, 93(6), 36-40.

Greven J., & Letschert, J. (2006). *Kerndoelen Primair Onderwijs*. DeltaHage, Den Haag: Publicatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Opgehaald van http://doc.utwente.nl/93537/1/Kerndoelenboekje_Letschert.pdf

Hollenberg, J. & Van der Lubbe, M. (2011). *Toetsen op School Primair Onderwijs*. Arnhem: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling Arnhem

International Primary Curriculum Nederland. (2001). *International Primary Curriculum Map*. Den Bosch: IPC-Nederland.

International Primary Curriculum Nederland. (2005). *Assessment for Learning Handleiding*. Den Bosch: IPC-Nederland.

International Primary Curriculum Nederland. (2012). *Handleiding voor leerkrachten bij het implementeren van het IPC*. Londen: Fieldwork Education.

International Primary Curriculum Nederland. (2015, september 24). *Nieuwe scholen!* Opgeroepen op oktober 14, 2016, van IPC Nederland: <http://www.ipc-nederland.nl/nieuws/nieuwe-scholen1>

- Laevers, F., & Heylen, L. (2013). *Een procesgerichte aanpak voor 6- 12-jarigen in het basisonderwijs*. Averbode: CEGO Publishers.
- Moore, P. (online publicatie.) *Models of teacher education: where reading recovery teaching training fits*. Opgehaald van www.readingrecovery.org: <http://www.readingrecovery.org/development/archives/moore.asp>
- Onderwijs in Cijfers. (2016). *Aantal en omvang van instellingen in het primair onderwijs. Onderwijs in Cijfers*. Opgehaald van <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/primair-onderwijs/instellingenpo/aantal-instellingen>
- Struiksma, C. (2012). *Duiden en doen*. Rotterdam: CED-Groep.
- Thijs, A., & Van der Velde, J. (2008). *Versterking van de internationale dimensie in het onderwijs*. Enschede: Stichting Leerplanontwikkeling (SLO).
- Van Eijkeren, M. (2007). *Zicht op leergebieden*. Baarn: HBUitgevers
- Vermeulen, P., Mertens, A., & Vanroy, K. (2010). *Autisme en normale begaafdheid in het onderwijs*. Berchem: EPO.
- Vygotsky, L., & Luria, A. (1994). *Tool and symbol in child development*. In R. van Veer & J. Valsiner, *The Vygotsky Reader* (pp. 99-174). Oxford: Blackwell Publishers.
- Wardekker, W. (1997). *Onderwijs: participatie en reflectie*. Zaandam: Academie voor ontwikkelingsgericht Onderwijs.
- Westeneng, I. (2014). *Pakkend passend onderwijs*. Assen: Van Gorcum.

Bijlagen

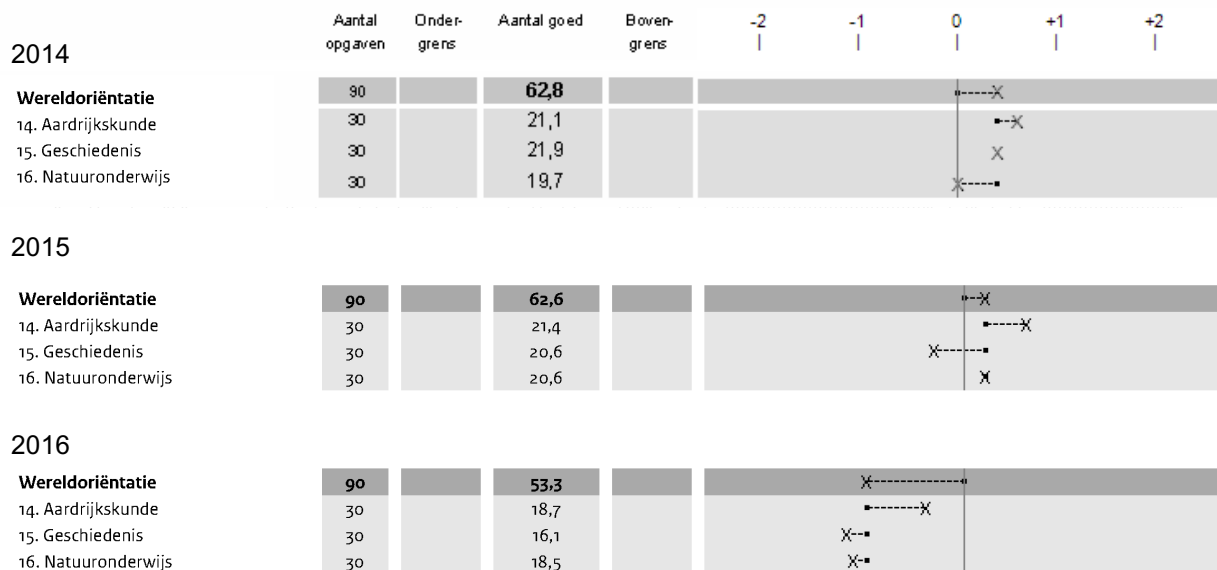
- Bijlage 1: Schematische weergave een- en tweezijdige modellen
- Bijlage 2: Grafische weergave resultaten De Vlinderboom – landelijk gemiddelde
- Bijlage 3: Independent t-test SPSS
- Bijlage 4: Aantal goede antwoorden per opgave 2015/2016
- Bijlage 5: Percentage goed per vraag 2015/2016
- Bijlage 6: Overzicht van de kerndoelen
- Bijlage 7: Percentage goed per kerndoel
- Bijlage 8: Vergelijking percentage goed per kerndoel
- Bijlage 9: Vergelijking domeinen
- Bijlage 10: Samenvatting interview 1
- Bijlage 11: Samenvatting en transcriptie interview 2

Bijlage 1: Schematische weergave een- en tweezijdige modellen

	Leren en onderwijzen: eenzijdige modellen		Leren en onderwijzen: tweezijdig model
	<i>Leerkrachtgericht</i>	<i>Leerlinggericht</i>	<i>Leergemeenschap</i>
Rol van de leerkracht	Overdragen van kennis en informatie	Bieden van mogelijkheden om te leren	Begeleiden: samenwerken mogelijk maken, uitdagen, ondersteunen; kennis en ervaring inbrengen waar nodig
Rol van de leerling	Kennis en informatie tot zich nemen en beheersing daarvan laten zien aan de hand van de vastgestelde leerdoelen	Leermogelijkheden zien en keuzes maken over wat wanneer wordt geleerd	Deelnemen aan, en samenwerken en verantwoordelijkheid dragen binnen een leergemeenschap
Veel voorkomende praktijken en opdrachten	Klassikale lessen, toetsen en presentaties	Projecten op eigen initiatief	Gezamenlijke projecten; leergesprekken in kleine en grote groep
Klasorganisatie	Leerkracht frontaal; leerlingen kijken naar de leerkracht	Kan overal plaatsvinden; niet gebonden aan een klaslokaal	Groepstafels en kring
Leermaterialen	Methoden, met instructieboeken en opdrachten	Geen vastgesteld materiaal, is afhankelijk van project van leerling	Lange termijn planning, flexibele agenda's om in te kunnen spelen op behoeften en activiteiten van de groep

(Moore, online publicatie)

Bijlage 2: Grafische weergave resultaten De Vlinderboom – landelijk gemiddelde

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat De Vlinderboom in 2014 en 2015 voor wereldoriëntatie net boven het landelijk gemiddelde scoort. In 2016 scoort de Vlinderboom onder het landelijk gemiddelde, maar nog niet opvallend. *“Ongeveer twee van de drie scholen (66%) heeft een gestandaardiseerde score tussen -1 en +1. Kruisjes tussen -1 en +1 zijn dus niet uitzonderlijk”* (Hollenberg & Lubbe, 2011) Bij de analyse van vakgebieden valt op dat in deze drie jaren er goed op aardrijkskunde werd gescoord.

Interpretatie grafische weergave

De (gecorrigeerde) gemiddelde score van de school is in de grafische weergave met het teken X aangeduid. Formeel heet de waarde waar het kruisje staat de gestandaardiseerde score. Voor gestandaardiseerde scores geldt dat 0 het gemiddelde is. De helft van de scholen soort hieronder en de andere helft hierboven. Ongeveer twee van de drie scholen (66%) heeft een gestandaardiseerde score tussen -1 en +1. Kruisjes tussen -1 en +1 zijn dus niet uitzonderlijk. Bijna alle scholen (95%) hebben een gestandaardiseerde score tussen -2 en +2. Een kruisje op of onder -2 is ver onder het gemiddelde, en een kruisje op of boven +2 is ver boven het gemiddelde.

De horizontale stippellijn geeft de afstand vanaf het landelijk gemiddelde (de 0) weer. Hoe langer de horizontale stippellijn, hoe meer de gecorrigeerde gemiddelde score van de school afwijkt van het landelijk gemiddelde en hoe uitzonderlijker de score van de school is.

Bij de subonderdelen heeft de horizontale stippellijn een andere betekenis. Bij de subonderdelen geeft de horizontale stippellijn aan in hoeverre de resultaten op het betreffende subonderdeel afwijken van de gecorrigeerde gemiddelde score van de school op het hoofdonderdeel. Zo wordt zichtbaar op welke subonderdelen de school mogelijk afwijkend scoort ten opzichte van de totaalscore op het betreffende onderdeel. De horizontale stippellijnen zijn kort als de school op alle subonderdelen binnen het hoofdonderdeel ongeveer even goed heeft gescoord. (Hollenberg & Lubbe, 2011)

Bijlage 3: Independent t-test SPSS

Voor de t-test zijn er twee hypothesen opgesteld, namelijk:

H_0 = Er is geen verschil tussen 2015 en 2016 in de gemiddelde score.

H_1 = Er is wel een verschil tussen 2015 en 2016 in de gemiddelde score.

Aan de hand van de t-test wordt er gekeken of de H_0 -hypothese voor aardrijkskunde, geschiedenis, natuur en techniek en wereldoriëntatie kan worden aangenomen of verworpen.

Onderstaand wordt in een overzicht de 'Independent Samples Test' weergegeven.

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means	
		F	Sig.	t	df
AK	Equal variances assumed	2,514	,121	1,657	38
	Equal variances not assumed			1,688	35,708
GS	Equal variances assumed	,499	,484	4,251	38
	Equal variances not assumed			4,258	37,812
NA	Equal variances assumed	,002	,963	2,574	38
	Equal variances not assumed			2,587	37,999
WO	Equal variances assumed	1,579	,217	3,076	38
	Equal variances not assumed			3,125	36,456

Uit de Levene's test blijkt dat voor de drie vakgebieden, maar ook voor wereldoriëntatie in het algemeen er sprake is van gelijkheid in variantie. Dit kunnen we concluderen omdat de waarden onder 'Sig.' groter zijn dan .05. Zouden deze waarden kleiner of gelijk zijn aan .05, dan zouden we kunnen concluderen dat er geen gelijkheid is in varianties. De gelijkheid in varianties maakt dat er in onderstaande tabel gekeken kan worden naar de bovenste rij in de tabel (equal variances assumed).

Independent Samples Test

		t-test for Equality of Means		95% Confidence Interval of the Difference
		Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower
AK	Equal variances assumed	,106	2,779	1,677
	Equal variances not assumed	,100	2,779	1,647
GS	Equal variances assumed	,000	5,571	1,311
	Equal variances not assumed	,000	5,571	1,308
NA	Equal variances assumed	,014	3,268	1,270
	Equal variances not assumed	,014	3,268	1,263
WO	Equal variances assumed	,004	11,619	3,777
	Equal variances not assumed	,003	11,619	3,718

De verschillen tussen de gemiddeldes van 2015 en 2016 worden weergegeven in de kolom 'Mean Difference'.

Om te kunnen zeggen of dit verschil significant wordt er gekeken in de kolom 'Sig. (2-tailed)'.

Als er onder 'Sig. (2-tailed)' een waarde van .05 (5% foutkans) of lager staat kunnen we met 95% of meer zekerheid zeggen dat er een verschil bestaat.

In bovenstaande tabel kunnen de waarden worden afgelezen.

Uit deze waarden kunnen we concluderen dat we voor geschiedenis, natuur en techniek en wereldoriëntatie kunnen concluderen dat het verschil significant is.

De waarde van aardrijkskunde is echter groter dan .05 en dat maakt dat we niet mogen zeggen dat er een significant verschil is tussen 2015 en 2016 en de gemiddelde score.

Dat betekent dat we voor aardrijkskunde de H_0 -hypothese aannemen: er is geen verschil tussen 2015 en 2016 in de gemiddelde score.

En voor geschiedenis, natuur en wereldoriëntatie de H_1 -hypothese aannemen: er is wel verschil tussen 2015 en 2016 in de gemiddelde score.

Kort gezegd:

Aardrijkskunde 2015 ($M = 20,68$; $SD = 4,230$) scoorde gemiddeld hoger dan aardrijkskunde 2016 ($M = 17,90$; $SD = 6,098$). Dit verschil was niet significant: $t(38) = 1,657$, $p = .106$.

Geschiedenis 2015 ($M = 21,00$; $SD = 4,069$) scoorde gemiddeld hoger dan geschiedenis 2016 ($M = 15,43$; $SD = 4,202$). Dit verschil was significant: $t(38) = 4,251$, $p = .000$.

Natuur en techniek 2015 ($M = 21,32$; $SD = 3,801$) scoorde gemiddeld hoger dan natuur en techniek 2016 ($M = 18,05$; $SD = 4,189$). Dit verschil was significant: $t(38) = 2,574$, $p = .014$.

Wereldoriëntatie 2015 ($M = 63,00$; $SD = 9,871$) scoorde gemiddeld hoger dan wereldoriëntatie 2016 ($M = 51,38$; $SD = 13,515$). Dit verschil was significant: $t(38) = 3,076$, $p = .004$.

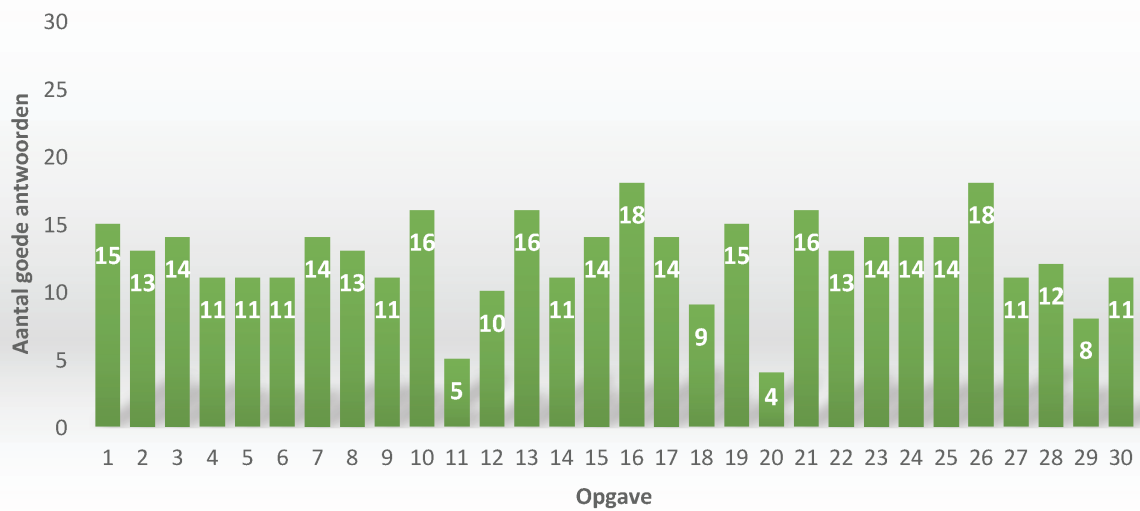
Dat er verschillen zijn tussen 2015 en 2016 in de gemiddelde score is terug te zien in de 'Group Statistics'. Er zitten verschillen tussen de gemiddelden, zoals te zien in de kolom 'Mean'. Wat nog meer opvalt is dat 2016 bij elk vakgebied en wereldoriëntatie een hogere standaarddeviatie heeft. Dit betekent dat 2016 een grotere spreiding kent dan 2015.

Group Statistics

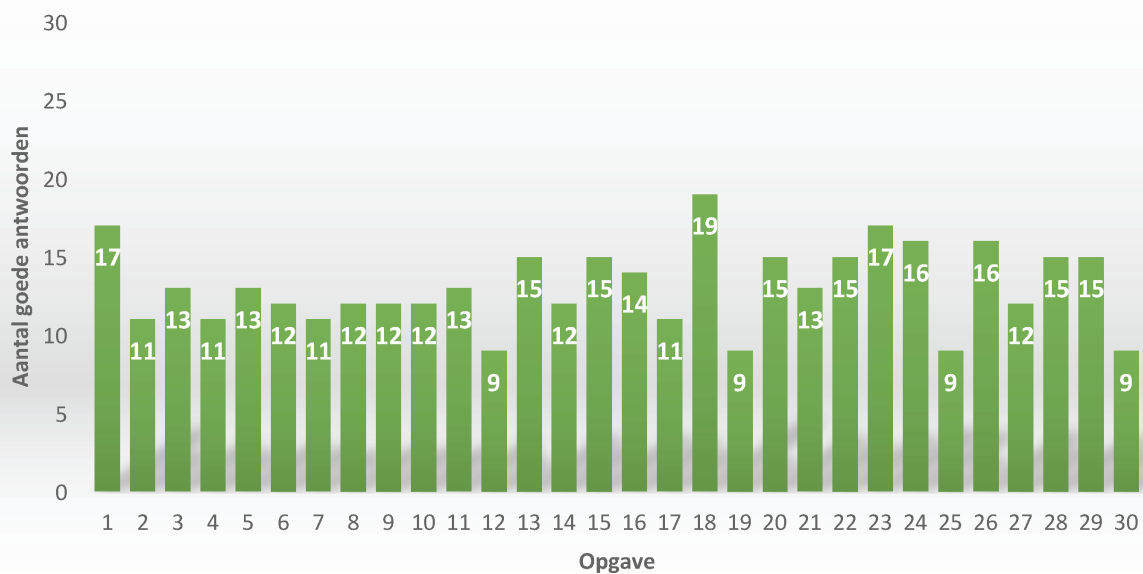
	Respondent	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
AK	2015	19	20,68	4,230	,970
	2016	21	17,90	6,098	1,331
GS	2015	19	21,00	4,069	,933
	2016	21	15,43	4,202	,917
NA	2015	19	21,32	3,801	,872
	2016	21	18,05	4,189	,914
WO	2015	19	63,00	9,871	2,265
	2016	21	51,38	13,515	2,949

Bijlage 4: Aantal goede antwoorden per opgave 2015/2016

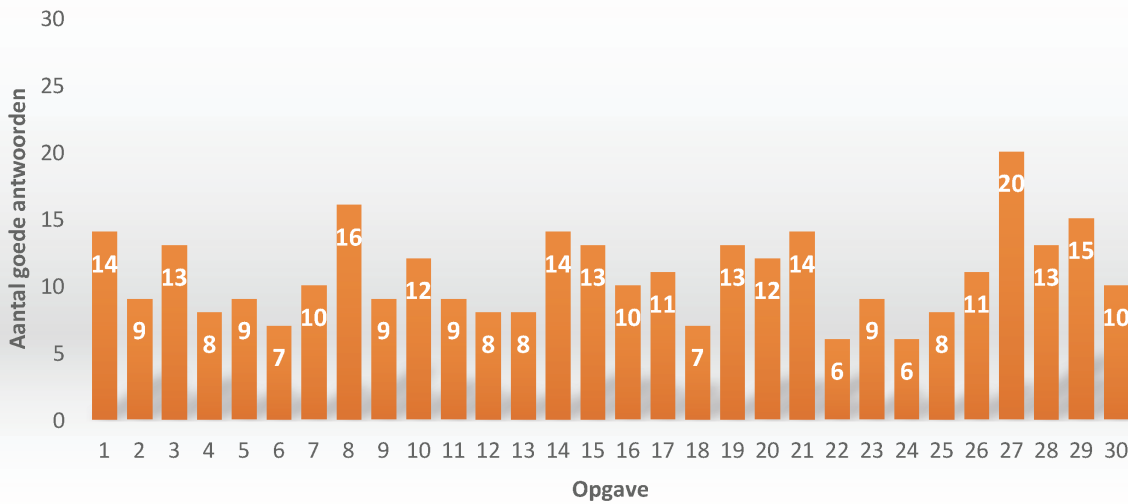
Aardrijkskunde 2016.

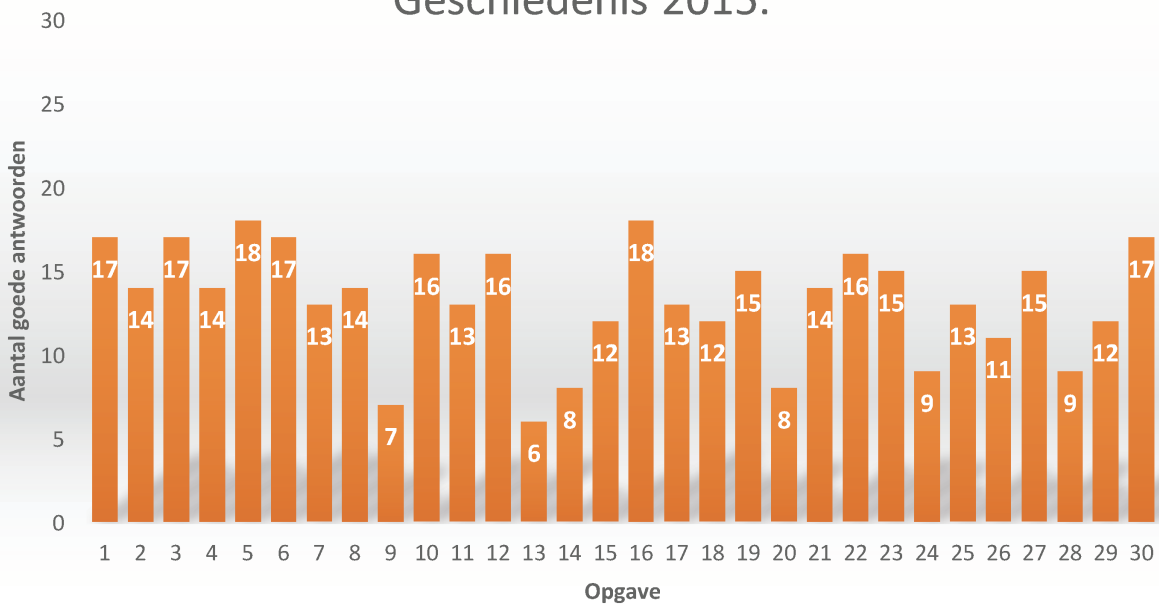
Aardrijkskunde 2015.

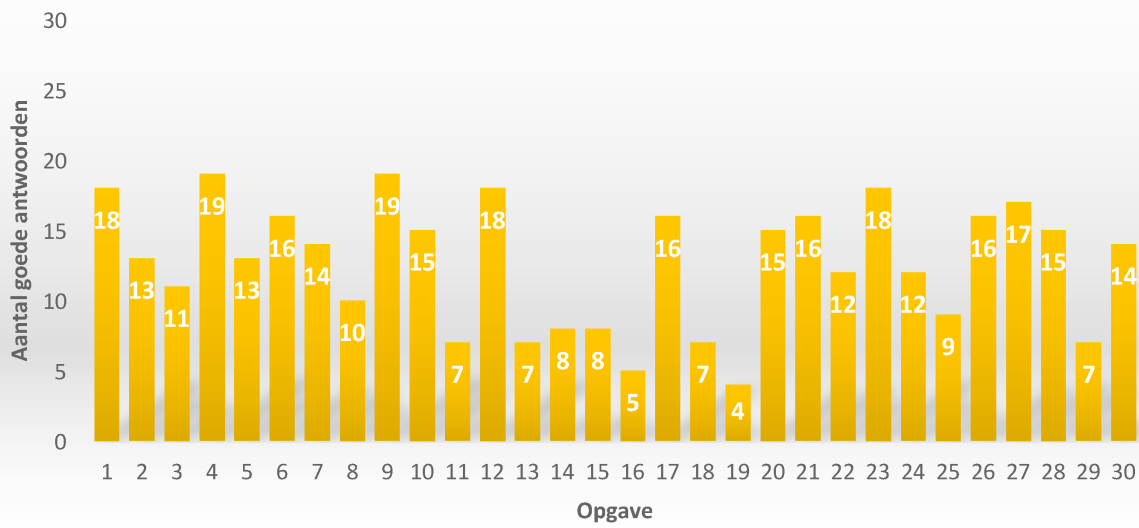
Geschiedenis 2016.

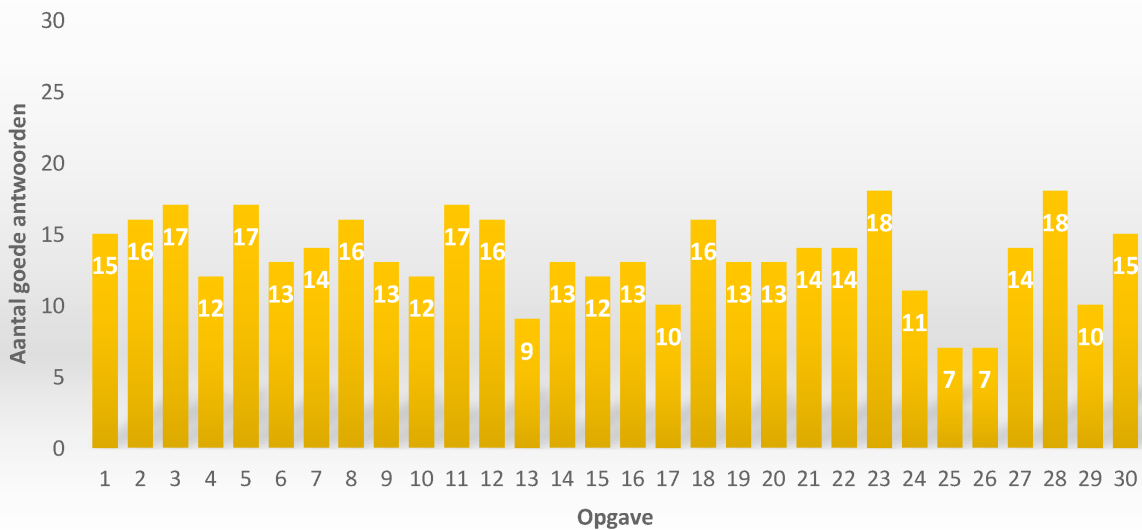
Geschiedenis 2015.

Natuur en Techniek 2016.

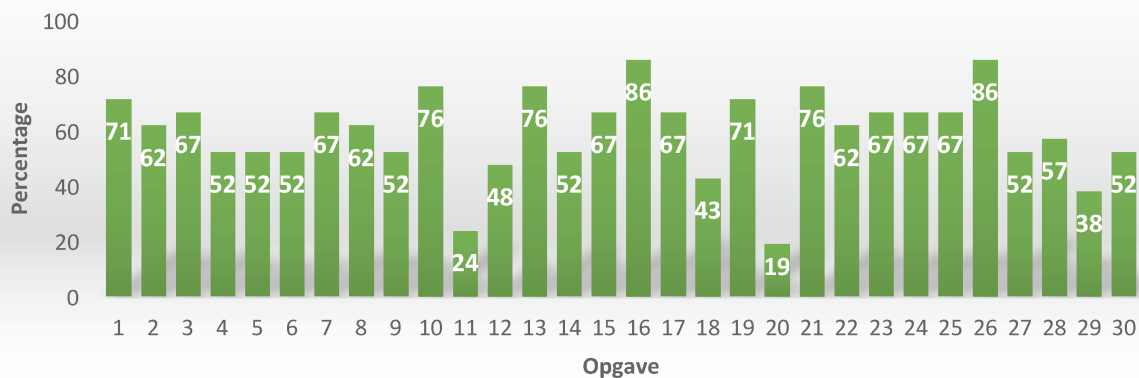

Natuur en Techniek 2015.

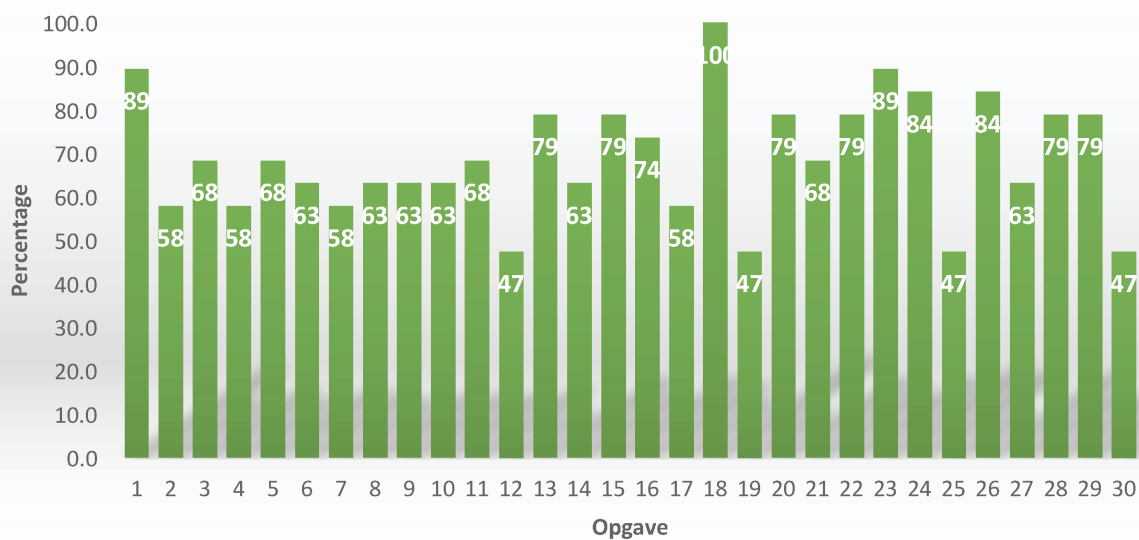

Bijlage 5: Percentage goed per vraag 2015/2016

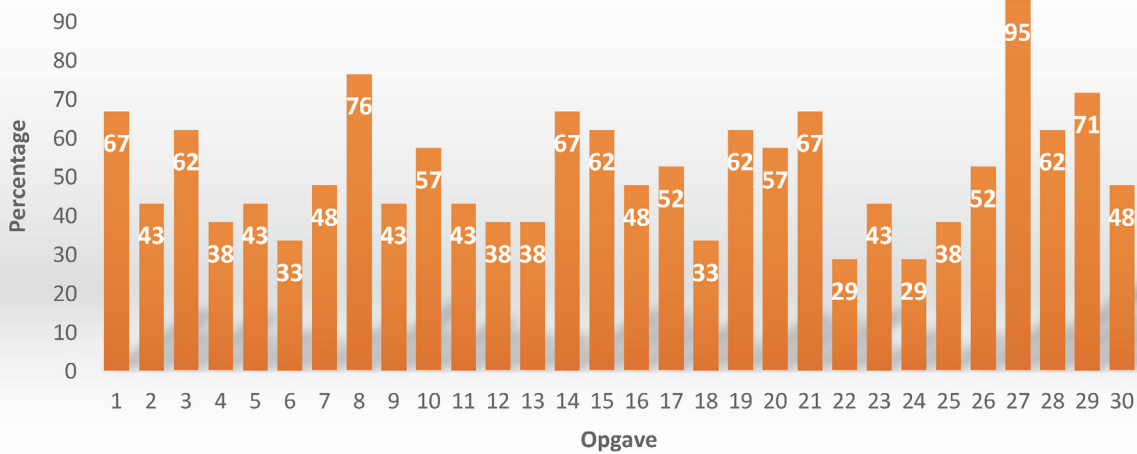
Percentage goed per aardrijkskunde opgave 2016

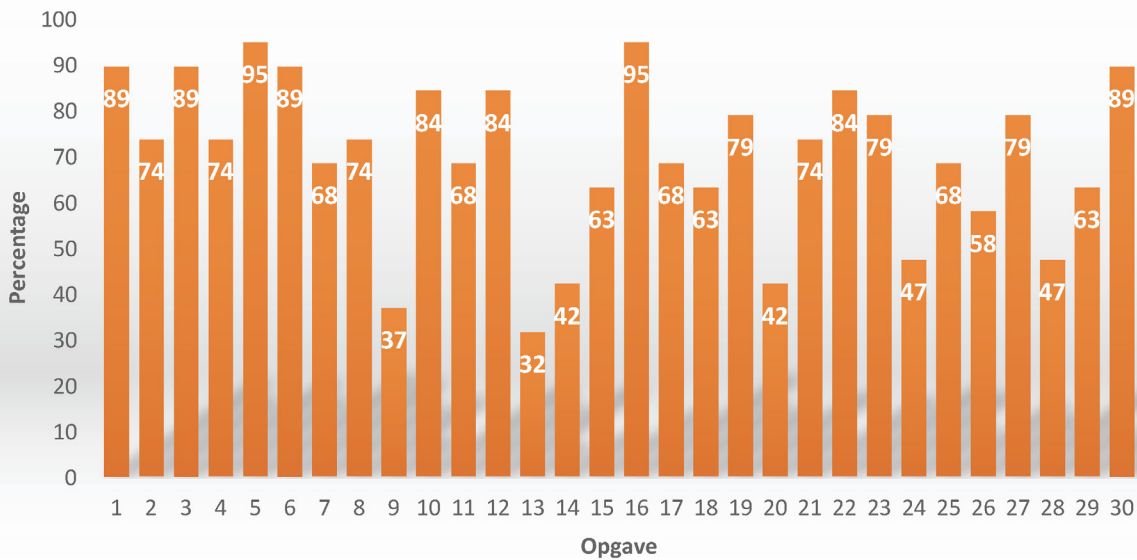
Percentage goed Aardrijkskunde 2015

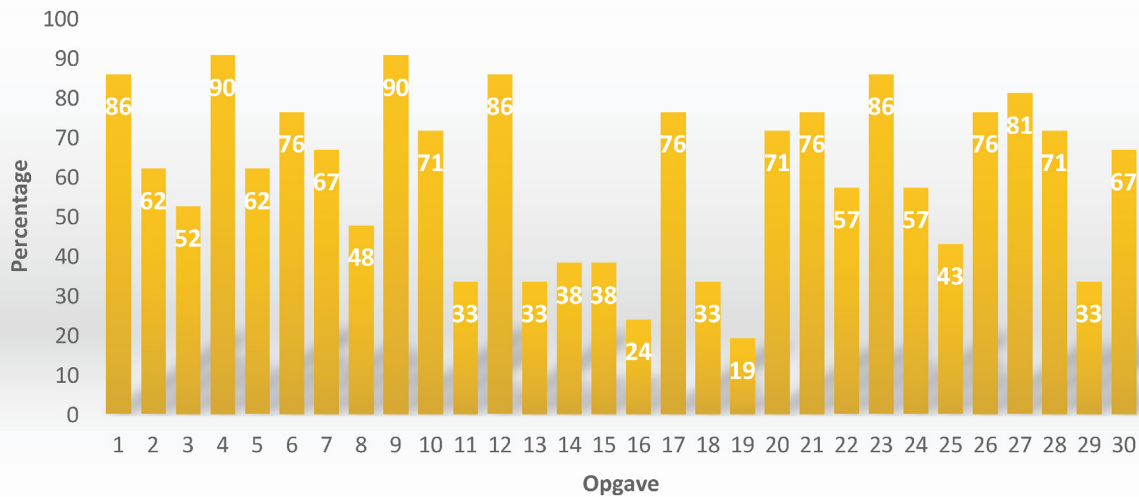
Percentage goed per geschiedenis opgave 2016

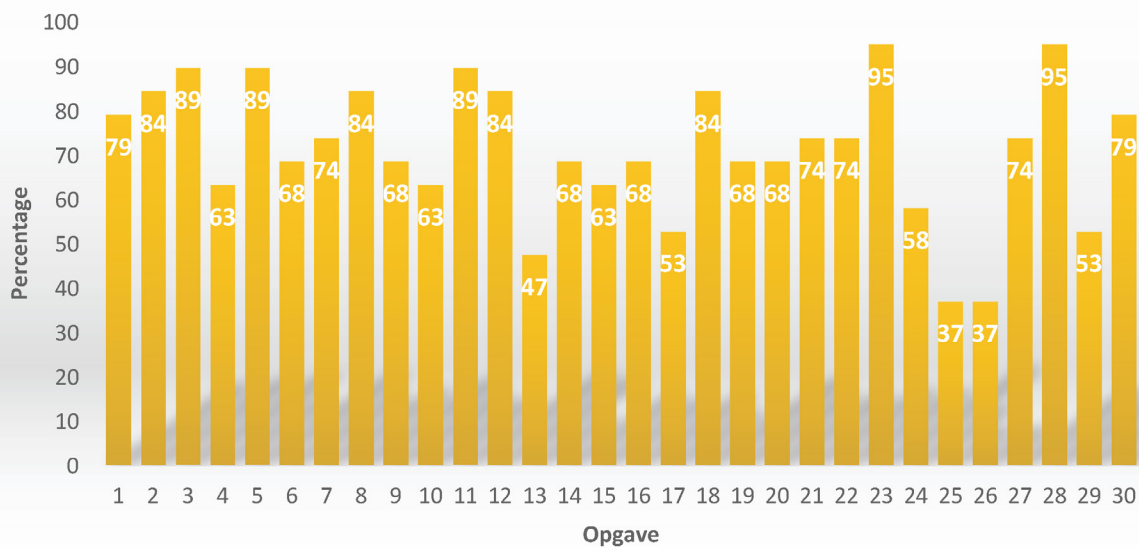
Percentage goed Geschiedenis 2015

Percentage goed per natuur opgave 2016

Percentage goed Natuur en techniek 2015

Bijlage 6: Overzicht van de kerndoelen

Mens en samenleving

- 34 De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.
- 35 De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.
- 36 De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en hun rol als burger.
- 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
- 38 De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen.
- 39 De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Natuur en techniek

- 40 De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.
- 41 De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.
- 42 De leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen, zoals licht, geluid, electriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur.
- 43 De leerlingen leren hoe je weer en klimaat kunt beschrijven met behulp van temperatuur, neerslag en wind.
- 44 De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik.
- 45 De leerlingen leren oplossingen voor technische problemen te ontwerpen, deze uit te voeren en te evalueren.
- 46 De leerlingen leren dat de positie van de aarde ten opzichte van de zon leidt tot natuurverschijnselen, zoals seizoenen en dag-/nachtritme.

Ruimte

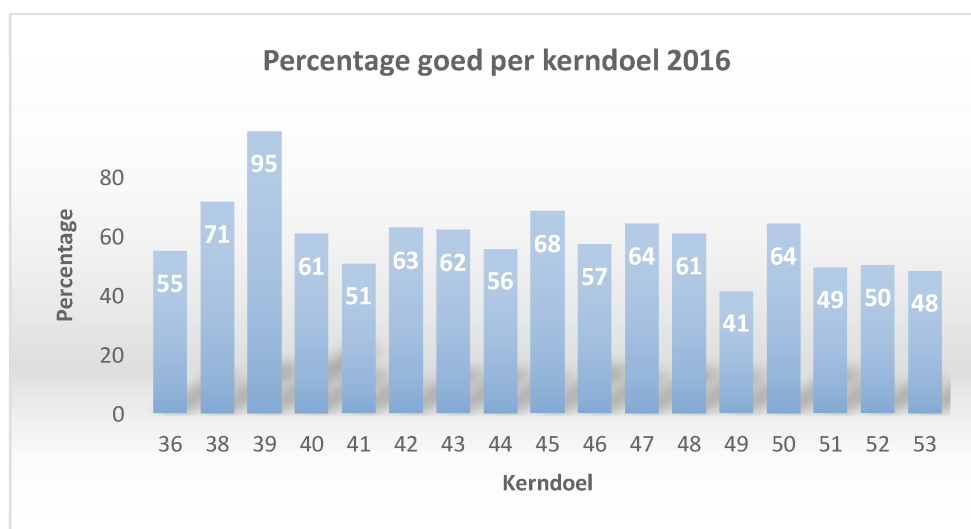
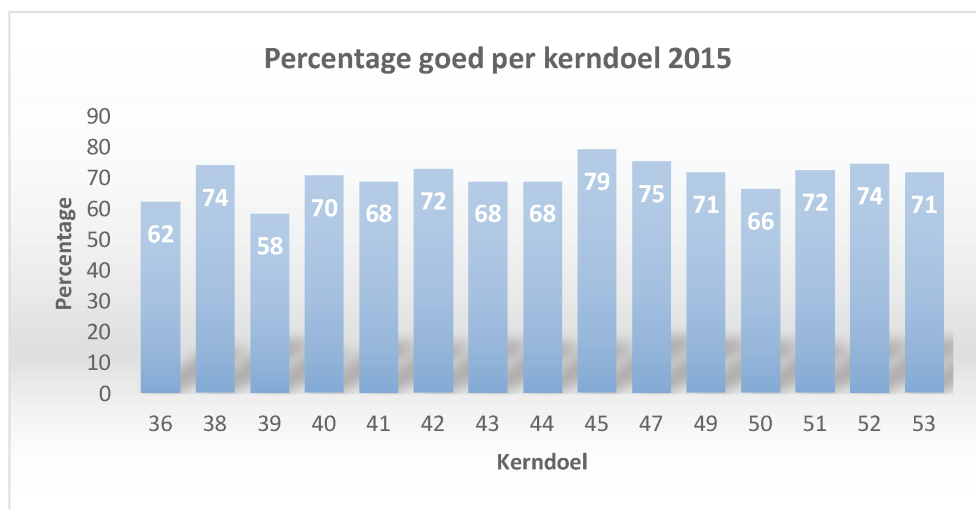
- 47 De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid worden/ werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.
- 48 Kinderen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden/ werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken.
- 49 De leerlingen leren over de mondiale ruimtelijke spreiding van bevolkingsconcentraties en godsdiensten, van klimaten, energiebronnen en van natuurlandschappen zoals vulkanen, woestijnen, tropische regenwouden, hooggebergten en rivieren.
- 50 De leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland, Europa en de rest van de wereld en ontwikkelen een eigentijds geografisch wereldbeeld.

Tijd

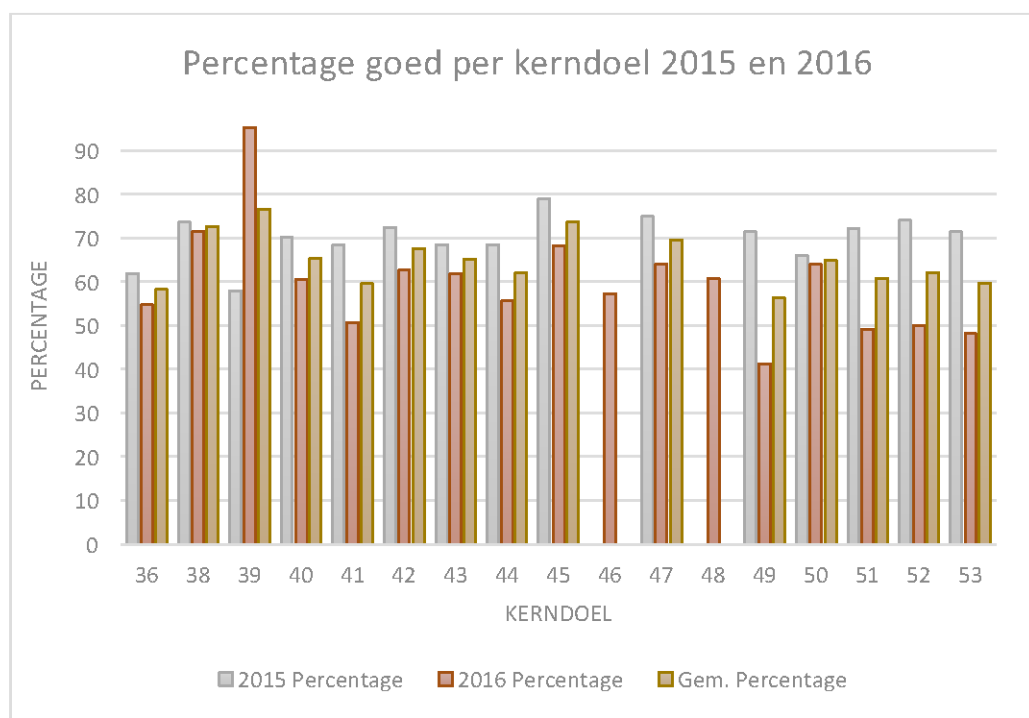
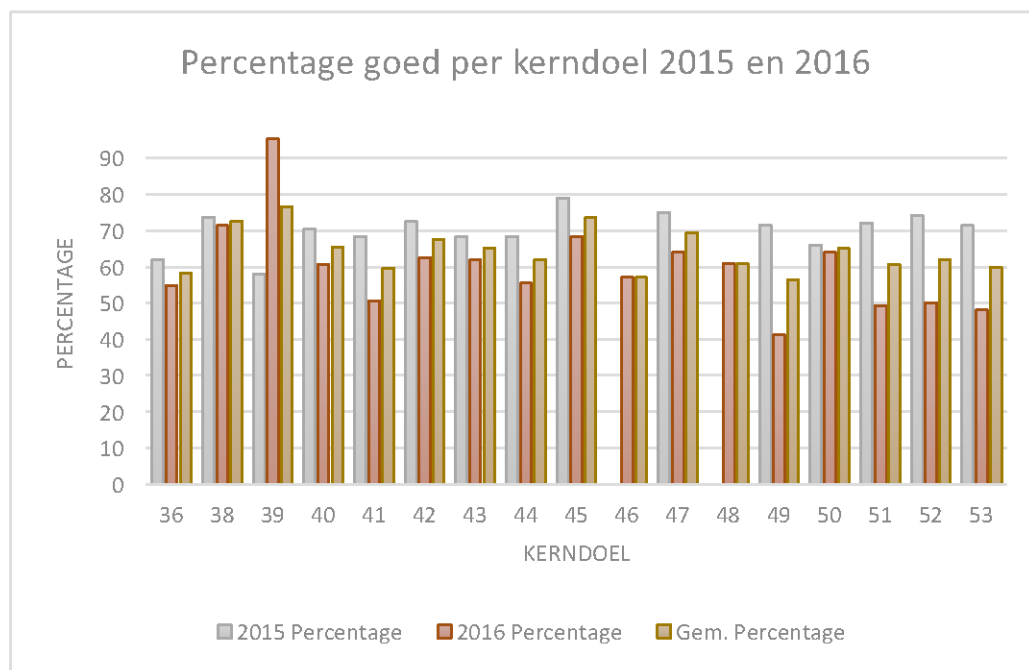
- 51 De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen, zoals aanwezig in ons cultureel erfgoed, en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
- 52 De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; prikken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en holocaust; televisie en computer.
- 53 De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

(Greven & Letschert, 2006)

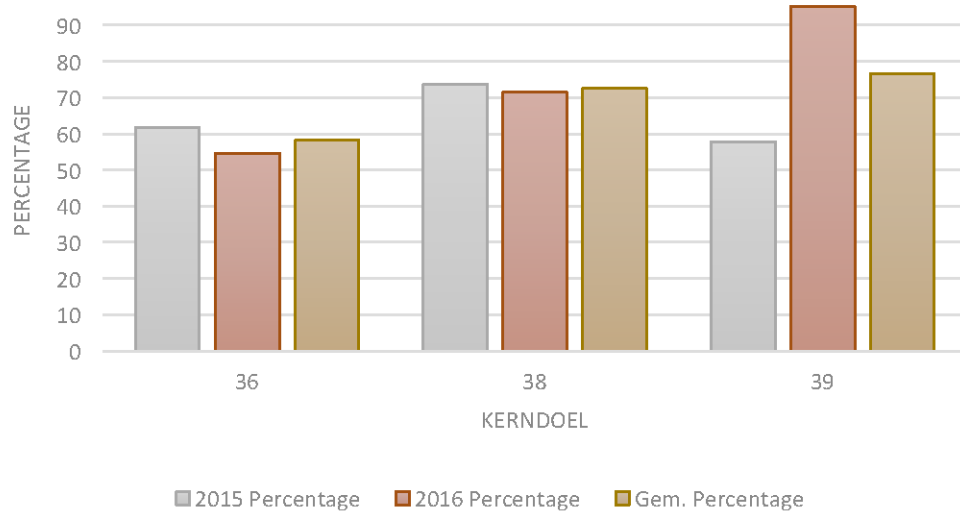
Bijlage 7: Percentage goed per kerndoel

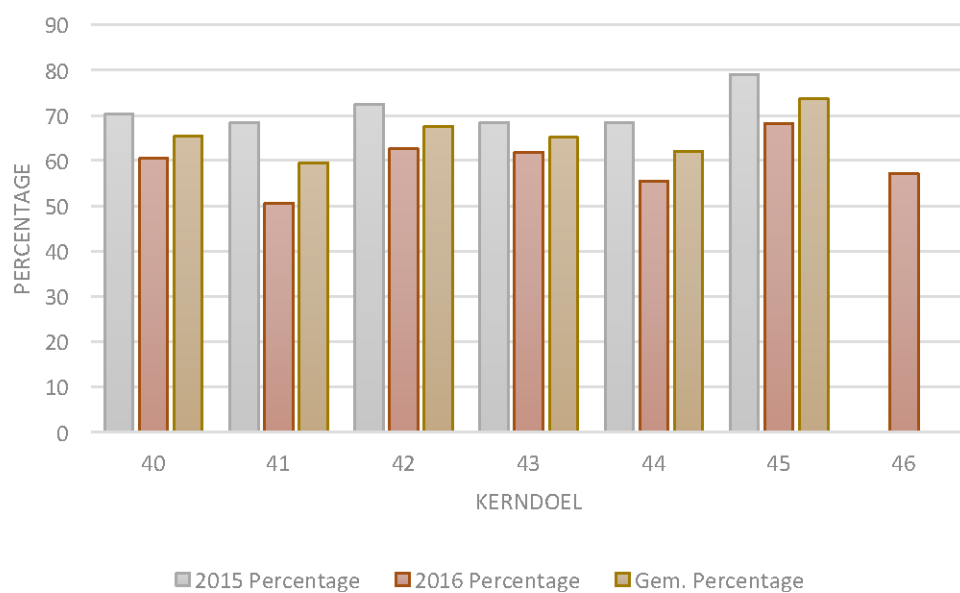
Bijlage 8: Vergelijking percentage goed per kerndoel

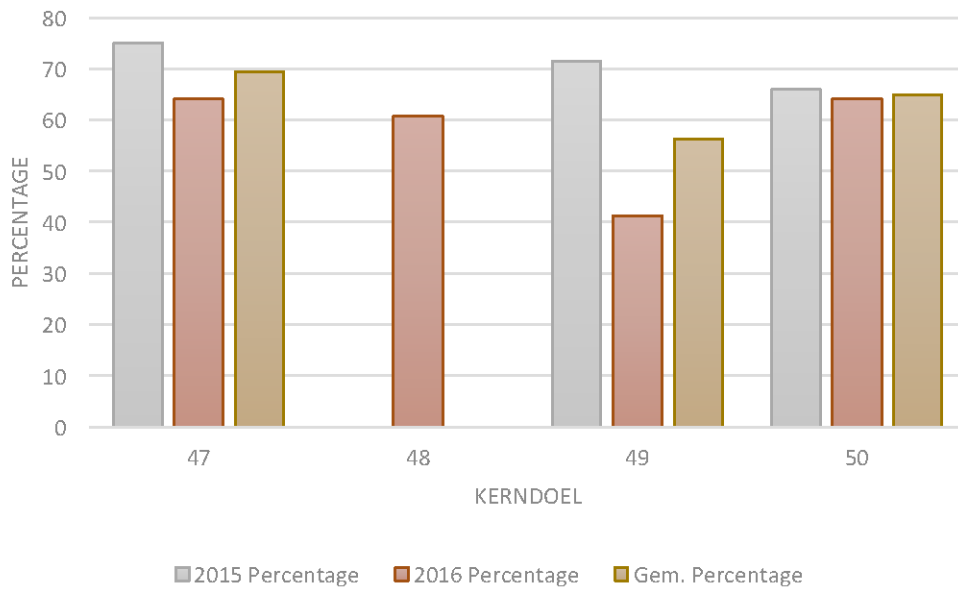
Percentage goed per kerndoel Mens en Samenleving

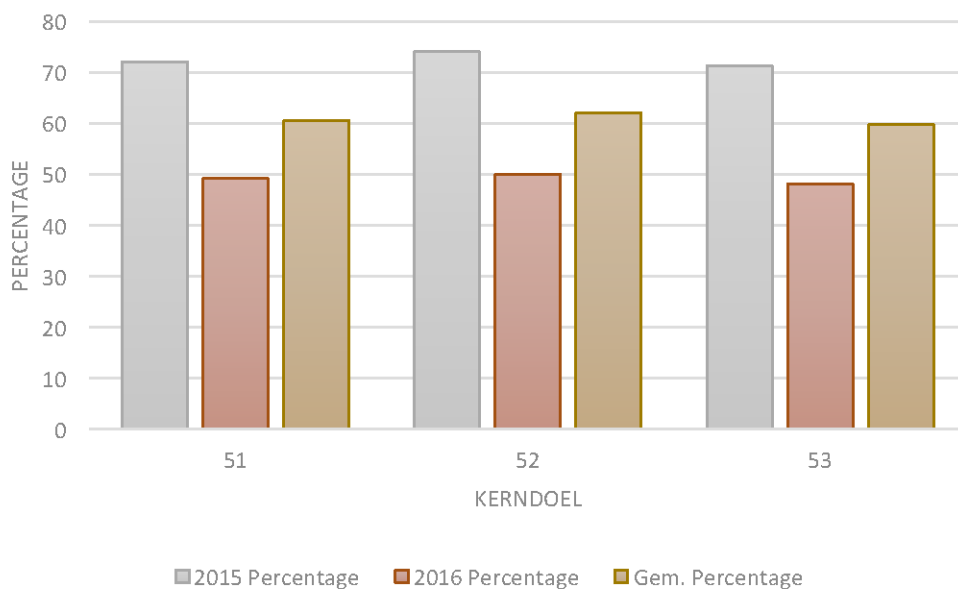
Percentage goed per kerndoel Natuur en Techniek

Percentage goed per kerndoel Aardrijkskunde

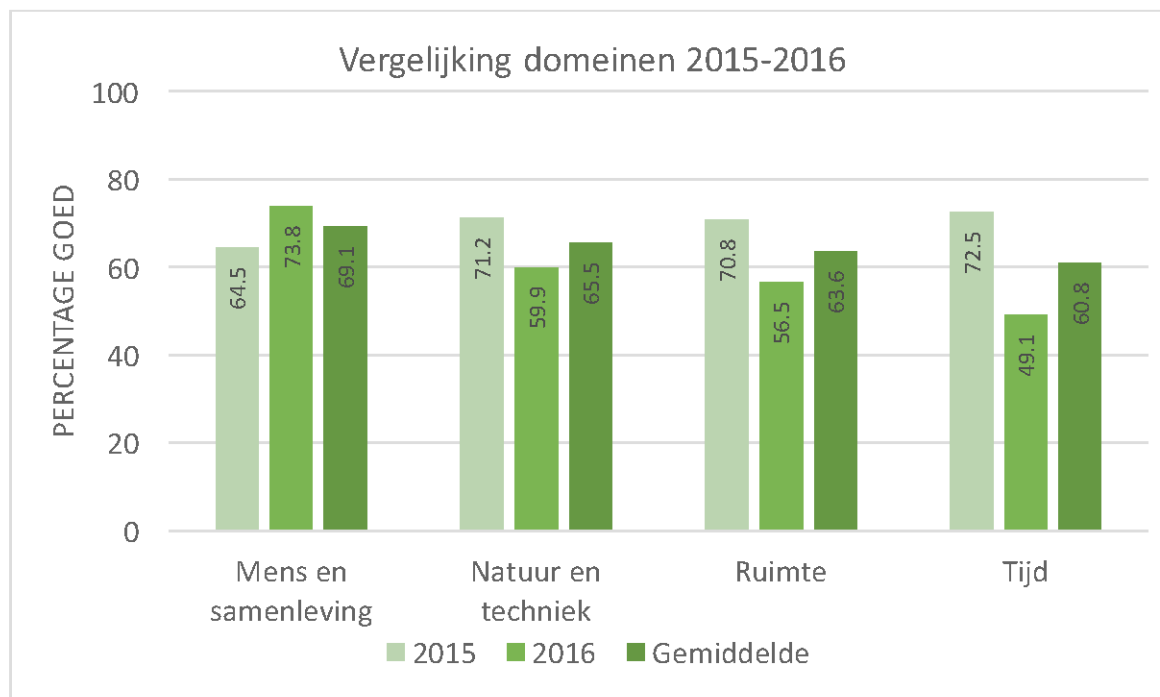

Percentage goed per kerndoel Geschiedenis

Bijlage 9: Vergelijking domeinen

Domein	Percentage goed 2015	Percentage goed 2016	Percentage goed gemiddeld
Mens en samenleving	64,5	73,8	69,1
Natuur en techniek	71,2	59,9	65,5
Ruimte	70,8	56,5	63,6
Tijd	72,5	49,1	60,8

Bijlage 10: Samenvatting interview 1

Samenvatting Interview met G. (leerkracht groep 5) op 10 oktober 2017

Voldoet De Vlinderboom aan de gestelde randvoorwaarden van IPC om een kerndoeldekkend aanbod te realiseren?

Hoe belangrijk is een kerndoeldekkend aanbod voor wereldoriëntatie binnen jullie school- en ontwikkelingsvisie?

Dat is voor De Vlinderboom belangrijk, het is één van de redenen waarom ze overgestapt zijn naar IPC.

In welke mate maken leerkrachten tijd om een kerndoeldekkend aanbod te realiseren?

Leerkrachten investeren extra tijd om een Unit goed voor te bereiden, omdat ze merken dat werken vanuit de kerndoelen het rendement van de lessen verhoogt.

Achtereenvolgens komen de vijf randvoorwaarden aan bod, met een reactie van G.

1. Helderheid over de leerdoelen:

Qua kerndoelen is er genoeg helderheid, omdat IPC de kerndoelen duidelijk aanreikt per thema. De vaardigheidsdoelen zijn wel bekend, maar het wordt als lastiger ervaren om deze bewust te integreren in de Units en om deze in kaart te brengen.

2. Belang van de voorbereiding van de leerkracht:

Er wordt goed voorbereid door de leerkrachten. Zo maken de leerkrachten van groep 5 een planning van de Unit, ze filteren de doelen eruit waar ze aan willen werken, deze doelen worden naar de leerlingen en hun ouders gecommuniceerd en ze verzamelen veel informatie over het thema. Het stellen van leerdoelen helpt om gemakkelijker keuzes te kunnen maken voor wat betreft relevante informatie.

3. Het stapsgewijs doorlopen van de Unit:

Het startpunt doen ze altijd, dit vindt vaak plaats als een opening met alle klassen die dit thema doorlopen. Kennisoogst vindt plaats in de klas. De uitleg van het thema wordt soms gecombineerd met de kennisoogst en er wordt aandacht besteed aan de doelen van het bijbehorende thema. Aan de verwerking van het thema door middel van activiteiten wordt uitgebreid tijd besteed. De afsluiting van het thema kan op verschillende manieren plaatsvinden: door middel van een terugblik, soms door middel van een leuke afsluiting en soms schiet het er een beetje bij in. De afsluiting en de uitleg van het thema zouden af en toe meer aandacht verdienen. De meeste leerkrachten doorlopen de Unit stapsgewijs, de enige uitzondering is groep 3/4. Hier is zeker in het begin van het schooljaar meer tijd en aandacht voor andere prioriteiten, zoals lezen.

4. Een actieve houding van de leerkracht:

Er is sprake van een zeer actieve houding van de leerkracht. Tijdens de opening van het thema doen de leerkrachten vaak een gek stukje waardoor de leerlingen geënthousiasmeerd worden. En docenten benutten hun kansen om onderdelen van het reguliere lesprogramma te integreren met het IPC-thema.

5. Beoordeling en evaluatie:

G. geeft aan dat dit als lastig wordt ervaren. De handreikingen vanuit IPC, klasseringen, registratiebladen en Assessment for Learning, worden nog niet gebruikt. De leerkrachten van groep vijf wilden bijvoorbeeld afgelopen Unit aan een bepaald vaardigheidsdoel werken. Maar hoe deze ontwikkeling dan bij leerlingen verloopt en hoe dit in kaart kan worden gebracht vinden ze lastig. Er worden geen toetsen afgenomen over een IPC-thema, vaak wordt er wel teruggeblikt op de behaalde doelen en de behandelde stof.

Hoe vind je dat De Vlinderboom globaal voldoet aan de vijf opgestelde randvoorwaarden?

Gloobaal gezien voldoen ze aan drie of vier punten. Als score zouden ze zichzelf een acht geven. Het enthousiasme, de voorbereiding van leerkrachten en het werken aan de kerndoelen worden gezien als pluspunten. Bij het toetsen en het in kaart brengen van de ontwikkeling ligt er een uitdaging. De leerdoelen van IPC worden globaal in kaart gebracht, maar dat is toch nog veel 'natte vinger' werk.

Waar zou er vanuit De Vlinderboom nog behoefte aan zijn voor wat betreft materiaal wat IPC zou kunnen aanleveren?

G. geeft aan dat er behoefte zou zijn aan een voorbeeld toets of in ieder geval handreikingen waarop gelet zou kunnen worden bij het maken van een toets. Voor wat betreft de vaardigheidsdoelen zou er vanuit G. behoefte zijn aan contact met collega's om te sparren over de manier waarop deze in kaart worden gebracht.

Bijlage 11: Samenvatting en transcriptie Interview 2

Interview op 15 februari 2017 met twee bovenbouw leerkrachten omtrent de CITO-resultaten.

Voordat de CITO-resultaten werden geanalyseerd kregen de leerkrachten de ruimte om eigen hiaten aan te geven. Hieruit kwam als eerste biologie naar voren, met name het stuk natuur. Er werd aangegeven dat IPC een wetenschappelijke benadering van de natuur kent en dat er wel gestructureerd onderwerpen aan bod komen, maar dat de detailonderwerpen, zoals bloementjes en bijtjes, niet aan bod komen. Ook gaven de leerkrachten aan dat binnen natuuronderwijs de onderwerpen die onder 'binnenland' vallen nauwelijks worden aangeboden. IPC is ontworpen voor internationale SHELL-scholen, waarbij ervanuit wordt gegaan dat de leerlingen een ander moederland hebben dan het huidige land waarin zij wonen. Vanuit deze twee verschillende landen gaat IPC ervan uit dat er een vergelijking gemaakt kan worden. Omdat de leerlingen van De Vlinderboom in hun moederland wonen, missen zij een vergelijking tussen verschillende landen. Ten derde werd de Nederlandse geschiedenis benoemd. Deze worden apart aangeboden, maar niet geïntegreerd in de units. Belangrijke Nederlandse personen of belangrijke Nederlandse gebeurtenissen moeten de leerkrachten zelf binnen units integreren om hen aan bod te laten komen. Ook het stukje 'oude tijden' wordt als een hiaat ervaren binnen IPC. Dat er tijden opvallen komt volgens de leerkrachten doordat de kerndoelen zo breed omschreven zijn. Er staat namelijk in de kerndoelen 'Kent de bekende ...', maar nergens staat concreet welke. Hierdoor is alles gedekt door de kerndoelen, maar missen de leerkrachten een concreet houvast. Gelukkig heeft De Vlinderboom creatieve oplossingen, zoals een eigen opgezette unit over vogels, waardoor specifieke onderdelen toch aan bod komen. Ook werkt De Vlinderboom samen met buitenschoolse instanties, welke gastlessen komen geven of op een andere manier informatie verschaffen. Hierdoor zijn de leerkrachten kerndoeldekkend bezig, maar helaas wordt er op de CITO zo specifiek en concreet getoetst dat dit als niet haalbaar wordt ervaren door de leerkrachten. Dit omdat de wereld te groot is en te oud om in één methode te krijgen. Omdat niet alles kan worden aangeboden wordt er op De Vlinderboom geoefend met het maken van CITO-toetsen, waarbij er wordt ingestoken op de logische benadering. Hierdoor leren de leerlingen logisch redeneren en leren welke stappen zij kunnen ondernemen wanneer ze een antwoord niet weten of de vraag niet begrijpen. Daarnaast wordt aangegeven dat de CITO-vragen van wereldoriëntatie ook gericht zijn op de algemene ontwikkeling, sommige kinderen krijgen bijvoorbeeld niet van huis uit mee dat er verschillende grassoorten zijn of dat melk van een koe komt.

Vervolgens worden de resultaten van de CITO-analyse besproken met de leerkrachten. Aan hand van de resultaten op wereldoriëntatie van 2014-2016 geven de leerkrachten aan dat 2014 het beste jaar was. Er komt ter sprake waarom 2016 een lagere score kent: is dit over het algemeen een zwakkere groep? Ook wordt er gezegd dat 2/3 goed hebben als matig wordt ervaren. De omrekening naar procenten, 66%, wordt als matig ervaren. De Vlinderboom hanteert zelf een marge van 75% voor een voldoende. Het streefdoel van de leerkrachten zou 80% zijn. Er wordt gevraagd hoe De Vlinderboom scoort in vergelijking met andere IPC-scholen of scholen die methodisch werken. De leerkrachten zouden het bij een vervolgonderzoek interessant vinden om deze vergelijking uit te voeren en aan hand van deze uitkomsten te kijken hoe De Vlinderboom scoort. Vervolgens geven de leerkrachten hun reacties ten opzichte van de resultaten van 2015 en 2016 per kerndoel. Opnieuw komt ter sprake waarom 2016 lager gescoord zou kunnen hebben: ligt dat aan IPC? Is het een groep die over het algemeen lager scoort? Ligt het aan thematisch onderwijs? Vervolgens wordt ook aan de hand van de kerndoelen geconstateerd dat het een leuk experiment zou zijn om aankomend jaar de leerlingen de CITO-toets van 2015 als oefentoets te laten maken. Dan kan er namelijk ook worden gekeken naar de invloed van de vraagstelling die CITO hanteert. Het is dan een groep met dezelfde kennis, die twee verschillende CITO-toetsen gaat maken: zit er dan verschil in de scores? Vervolgens worden de drie laagste scores op de kerndoelen belicht en bespreken de leerkrachten of ze de lage scores herkennen. De gekozen thema's en de volgorde waarop ze worden aangeboden speelt volgens de leerkrachten een rol. Een leerkracht vertelt dat ze nu meer gefocust zijn op Assessment For Learning, aan de hand daarvan ze hebben vastgesteld welke lijnen gevolgd gaan worden en hoe de vormgeving ervan eruit gaat zien. Er gaat ook gekeken worden of alle kerndoelen aan bod komen en in welke thema's de kerndoelen voorkomen. Door te laten zien op welke opgaven de leerlingen slecht scoren krijgen de leerkrachten een beeld van de lastige opgaven. Ze herkennen dat op sommige opgaven laag wordt gescoord, zoals bij aardrijkskunde constateren welk getal fout is in een tabel. De leerkrachten vinden dat er te veel vaardigheden binnen één opgave moeten worden gecombineerd, hierdoor verdwalen de leerlingen in de opgave. Hierdoor spelen de uitstroomprofielen een rol. Verder vinden ze de vraagstelling van CITO vaak wel duidelijk. De leerkrachten concluderen dat ze vaker moeten kijken naar de kerndoelen of deze in voldoende mate worden aangeboden. Ten slotte wordt er geëindigd met het feit dat IPC meer behandelt dan de vakkennis van 'wereldoriëntatie'. De leerlingen leren door ervaringen, leren vaardigheden en beleven een thema. IPC wordt dus als meeromvattend ervaren.

Transcriptie van het gesprek

I: Isabel

L1: Leerkracht 1

L2: Leerkracht 2

I: Ervaren jullie op een vakgebied hiaten?

L1: Van IPC?

I: Ja van IPC. Misschien is het handig dat jullie eerst zelf nadenken over 'Wat ervaar ik?' want anders ga je al in elkaars denkpatronen mee.

L1: Biologie. Het stuk natuur.

I: Natuur is best wel breed.

L1: IPC heeft heel erg wetenschappelijke benadering van de natuur en het thema vulkanen of zo komt bijvoorbeeld echt wel aan bod. Maar ik mis bloemetjes, bijtjes, plantjes, beestjes en dat stuk.

L2: Binnenland mist in de methode, waardoor ze niet per land erin duiken. Want wij hebben een hele andere cultuur en natuur dan in dat stuk. En ik denk de Nederlandse geschiedenis, dat dat er ook niet in zit.

L1: Het is wel binnen IPC, maar apart. Het zit niet in de units, daar zijn weer aparte dingen voor. En de oude tijden mis ik, maar dat hebben we zelf al op poten gezet. Met de Grieken, Romeinen, Steentijd dat soort dingen. Steentijd is nu wel weer. En voor ons is het stukje internationaal niet altijd duidelijk, want IPC gaat uit van je moederland. Dat is voor ons niet van toepassing want ons moederland is altijd Nederland, dus wij kunnen die vergelijking heel moeilijk maken. Want anders kijk je naar 'hoe is het ergens anders in de wereld?' maar dat is voor onze kinderen niet zo zeer van toepassing.

I: Want IPC gaat er dus vanuit dat je moederland een ander land is?

L1: Ja, want het is vanuit Shell, voor internationale scholen. Daar is het voor ontwikkeld. Dus daar komen kinderen uit Canada, uit Saoedië, noem maar op. En daar zit er van alles bij elkaar en die hebben dan een ander moederland, waardoor ze de vergelijking kunnen maken: hoe is het in jouw moederland en hoe is het hier? En dat is voor ons best wel een stukje waar we dus eigenlijk niet zoveel uit kunnen gebruiken.

I: Nee, geschiedenis heeft ook bepaalde tijdvakken, maar je zei ook de Nederlandse geschiedenis hebben ze ook, maar dat is apart?

L1: Ja, ze hebben wel een stuk van Nederland, maar ik weet niet meer hoe dat heet. Je hebt wel 'Nederland Natte Voeten.

L2: Nederland wordt Nederland.

L1: Nederland wordt Nederland, daar zit het ook wel in.

L2: Maar je hebt bijvoorbeeld geen Michiel de Ruijter.

L1: Nee. Maar dat moet je er wel bij pakken. Zoals bij Nederlands Vaderland, ontdekkingsreizigers. Soms wordt het uit een ander thema wel, zoals bijvoorbeeld uit de WIC, wel benaderd.

L2: Ja.

I: Ja want een kerndoel is bijvoorbeeld ook gewoon 'kent de belangrijke personen en gebeurtenissen' en dan is bijvoorbeeld Michiel de Ruijter of Willem van Oranje, dat soort personen, ja als je dat dan niet in een Unit hebt...

L1: Als je naar de kerndoelen kijkt, dan is IPC helemaal gedekt. Want 'kent de bekende...', er staat nergens welke. Dat is zo ruim en zo algemeen, Ik denk dat elke methode wel gedekt is. Alles is gedekt door de kerndoelen.

L2: Je merkt dat, vooral met biologie, zoals bepaalde bloemen die er dan staan vaak ook 'Waar komt deze bloem voor?' Niet eens wat de nadruk is of wat voor soort het is, maar dan vraagt het ook nog waar.

L1: Maar wij zijn zelf dan zo creatief om daar dingen voor te bedenken. Zoals vogels.

L2: Ja de vogels kennen ze nu echt goed.

L1: Maar bijvoorbeeld we zitten hier op 'De Vlinderboom' en dan iets over vlinders. We hebben een koolwitje naar binnen gehaald vanuit de vlinderstichting en zo zijn er wel wat dingen. Maar zodra je er geen affiniteit mee hebt, sla je dat gauw over en zit het er niet standaard in. Dus voldoe je daar dan aan, kijk je: ja hoor zijn we best kerndoeldekkend bezig, maar dat soort dingen komen dus wel echt in de CITO-toetsen voor. En dat krijgen kinderen dus niet of weinig aangeboden. Maar zoals ik wel vaker zeg: de wereld is te groot en te oud om in één methode te krijgen. Dus dat lukt geen enkele methode om dat goed te krijgen. Dus wat we toen bij de CITO hebben gedaan, is wereldoriëntatie geoefend, door de logische benadering. Van als

je het niet weet 'hoe doe je dan?' Wat kun je al wel bedenken? Maar de CITO-vragen wereldoriëntatie die zijn ook wel gericht op algemene ontwikkeling.

I: Bij CITO zijn de natuurvragen wel heel erg specifiek.

L1: Maar dan kan je vaak nog gokken. 'Dit klinkt het meest aannemelijk'. Er is altijd 25% kans dat je het goed hebt. Maar stampertjes en meeldraden, soorten gewassen, berenklaauwen, bomen, de kringloop van de natuur, dat komt allemaal niet aan bod. Dus het zou leuk zijn als IPC ook daar wat mee kon doen. Maar dat is inderdaad heel erg land gevoelig, dus dat zijn onderwerpen die je daardoor niet in IPC vindt, al het land specifieke. En als die vragen dus in de toets komen, dan is het: sommige kinderen weten het gewoon en anderen weten er gewoon niks van: 'hoezo is er meer gras dan?' 'Komt de melk uit een koe?'.

I: Ja dat is dan inderdaad ook hoeveel je er zelf mee hebt en hoeveel je ervan meekrijgt.

L2: Ik ben wel benieuwd naar je hiaten.

I: Ik zal het laten zien, het is een hele hoop. Dit is in kaart gebracht hoe er gemiddeld wordt gescoord. De leerlingen kunnen dertig punten halen per vakgebied en voor wereldoriëntatie negentig.

L1: Dit is van onze school?

I: Ja dit is van jullie school, 2014, 2015 en 2016. Maar dit is natuurlijk nog heel globaal, wat valt jullie op als je dit ziet?

L2: 2014 is het beste jaar, nee. Daar hebben ze zo'n twee derde goed van de opgaven.

L1: 2016 was niet zo'n best jaar. Zij hebben gemiddeld op wereldoriëntatie een lagere score, waar ligt dat dan aan?

L2: Ja toen was jij er niet!

Gelach.

L1: Je moet dan eigenlijk ook, want dit zijn gegevens van WO, dan zou je ook de andere gegevens erbij moeten pakken om te kijken: was dit een zwakkere groep?

L2: Ja maar daar hebben ze tweederde en daar ook tweederde van goed, valt mij niet tegen. Nee, het verbaast me positief.

L1: Natuuronderwijs, dus toch wel, want wij denken dat ze daar niet zo goed op scoren, maar toch komen ze daar wel een eindje.

I: Ik heb hier het geclusterd op de kerndoelen, links is 2016 en rechts is 2015. 2016 heeft iets meer kerndoelen omdat daar meer kerndoelen werden getoetst. Daarbij staan de percentages van hoe er gemiddeld werd gescoord.

L2: Mag ik nog even terug komen op de vorige? We zeggen wel: tweederde vinden we goed, maar dat is dus 66% en dat vind ik laag.

L1: Ja en als je het zo bekijkt is het dus allemaal matig. Als je procentueel kijkt, dan is het allemaal laag.

L2: Valt het me dan mee? Nee dan is het wat ik had verwacht, als we het omrekenen naar procenten. Het is dan dus niet voldoende. Want bij ons is dat zo'n 75% en dat redden ze niet.

L1: En heb jij ook gegevens van een andere school die met methodes werken? Of van andere IPC scholen? Want daar zit natuurlijk ook verschil tussen en de vergelijking met. Want het kan ook zijn dat op de Koepelschool ze dezelfde scores hebben.

L2: Ja daar ben ik wel benieuwd naar.

L1: Want het is nu wel makkelijk gezegd: het ligt aan IPC, maar hoe zit het met de resultaten dan daar?

L2: Wel mooi dat je het zo in beeld hebt gebracht, dat heb je heel goed gedaan.

I: Alles wat ik nu vertel en laat zien is echt allemaal puur van De Vlinderboom. Ook om even te kijken van hoe komt dat op jullie over?

L1: Wat is kerndoel 39? Want daarop scoren ze heel hoog!

I: Ja dat is heel opvallend, even denken wat was het ook alweer. Wat heel grappig is, is dat er op drie onderdelen worden getoetst. Maar kerndoel 36, 37, 38 en 39 zijn 'Mens en Samenleving'.

L2: En daar scoren ze heel hoog op.

I: En dat is staatsinrichting, goed omgaan met het milieu; het burgerschap.

L1: Ja dat is dan wel aardig.

L2: En bij 2015 scoren ze dan wat lager.

L1: Ja, dat is lager, maar over het algemeen waren de scores hoger.

- L2: En dan verder? Want je ze tot en met 39 is mens en samenleving en vanaf 40?
- I: **Veertig tot zesenvieftig is natuur, 47-50 is AK, en 51-53 is GS.**
- L2: Er zit bij WO ook wel andere technieken, zoals kaartlezen etc. dat hoort daar ook bij.
- I: **Ja dat is bijvoorbeeld kerndoel 50.**
- L1: Ja hoeveel vinden we dat de leerlingen gemiddeld goed moeten hebben? Ik zou zeggen 80%, ik vind dat een mooi doel om naar te streven, ik vind dit erg laag. We willen niet voor de CITO gaan werken. En als je ziet welke thema's wij aanbieden, we bieden prachtige thema's aan waar ze onwijs veel van leren en als je kijkt naar de CITO dan kan je wel zeggen: deze thema's gaan we eruit pakken want die komen voor op de CITO, waardoor je de scores omhoog krijgt... Ik ben benieuwd hoe het bij andere scholen is. Bij scholen met wel een methode, hoe gaat dat dan? Dat vind ik eigenlijk ook wel een leuke.
- I: **Ja, maar ik weet niet of ik daaraan kan komen. Want ik heb nu natuurlijk alle opgaven per leerling geanalyseerd en per opgave kunnen kijken 'zoveel goede antwoorden zijn er gegeven'. En dan zou ik ook van een andere school alles moeten opvragen.**
- L2: Nou we zouden wel eens kunnen kijken naar, welke school heeft er nog meer IPC en zouden we eens kunnen vragen?
- L1: Wel een algemene vraag: wat zijn de resultaten bij wereldoriëntatie?
- L2: Maar zo uitgespitst vind ik ook wel leuk.
- I: **Ja want je krijgt alles per vakgebied, en nu heb ik natuurlijk heel specifiek kunnen kijken naar de kerndoelen.**
- L1: Ja maar dan krijg je wel een algemeen beeld. Want wij hebben ook een algemeen beeld. Wat we hier zien, zien we ook in de score op wereldoriëntatie terug. Namelijk WO is matig. En dan zou je eens kunnen kijken van wat is de uitslag van WO op De Vuursteen in 2015 en 2016 van de groep gemiddeld? En hoe kan het dat zij hoger hebben? Want daar kan je wel iets uithalen.
- L2: Ja want ik denk dat 2015 een wat meer, voor onze school, een betere graadmeter is.
- L1: Voor mij zou de uitdaging liggen bij 80%. Dat lijkt mij heel mooi. Dit is allemaal matig, en als je dan kijkt naar rekenen en taal en dat soort dingen.
- I: **Dat heb ik niet gedaan, ik heb mij gefocust op wereldoriëntatie.**
- L1: Want je kan natuurlijk wel globaal zien wat het niveau van de groep is. Is dit het niveau van de groep op IPC of is dit omdat de kinderen zelf wat lager zitten? Dat hebben we aankomend jaar ook, dan zijn er ook 4 of 5 leerlingen die de scores enorm naar beneden gaan trekken. Dan is de vraag: ga je dat mee laten tellen of niet? Er zijn komend jaar echt vier of vijf die naar het praktijkonderwijs gaan of kader. Dan heb je gelijk dat.
- I: **Maar als jullie al gelijk weten: dit en dit verklaart 2016, dan kijk je ook met een andere bril ernaar.**
- L2: Mwah, aan de ene kant wil ik het wel noemen, maar ik wil me ook niet altijd erachter verschuilen.
- L1: De vraag is, kijk we hebben deze gegevens nu, dat we gaan kijken hoe het dit jaar is.
- L2: Ja en dit zijn dan twintig kinderen ongeveer en we zitten nu met 12.
- L1: Dat maakt in verhouding niet uit.
- L2: Maar wel als er vier of vijf zijn die de scores naar beneden gaan trekken. Vier of vijf op 12 is anders dan op 20.
- I: **Hier is schematisch weergegeven hoe er op de kerndoelen wordt gescoord in 2015, 2016 en gemiddeld. Wat opvalt is dat kerndoel 46 en 48 alleen in 2016 zijn getoetst. En wat ik nog meer opvallend vond was dat op kerndoel 39 in 2016 het hoogst wordt gescoord en in 2015 het laagst.**
- L2: Kerndoel 50 is wel een beetje gelijk, en ook bij 38.
- I: **Hier heb ik het geclusterd op TULE doelen, zoals 'Mens en samenleving', 'Natuur en Techniek', 'Aardrijkskunde' en 'Geschiedenis'. En ik heb bij geschiedenis de vragen ook nog per tijdvak geanalyseerd.**
- L2: Hé, de Grieken. We hebben het thema 'Grieken en Romeinen' dus goed gedaan.
- L1: Jagers hebben we ook gedaan, monniken hebben we het ook over gehad. Dan zie je dus dat onze eigen ideeën toch ook nog wel leuk zijn. Die hebben we zelf bedacht toen. Burgers... Waarbij horen de burgers?
- I: **Burgers, moet ik even nadenken bij welk tijdvak die horen.**
- L1: Na de middeleeuwen?
- I: **Na de ontdekkers en hervormers.**
- L1: Moet je kijken, 2015 en 2016, wat een verschil he!

- L2: Ja mega!
- L1: Ongelooflijk.
- L2: Maar het is niet dezelfde toets, dat is ook nog wel even wat.
- I: Dat klopt, het zijn twee verschillende opgavenboekjes.**
- L2: Eigenlijk kan je het dus niet goed vergelijken.
- L1: Maar het zijn wel kerndoelen die getoetst worden.
- L2: Ja, maar je kan dus niet vergelijken per vraag.
- L1: Eigenlijk is die hele CITO waardeloos, laten we het daar eens over hebben. Is dit een goed meetinstrument om te zeggen
- L2: Nee, maar het zegt wel iets over hoe ze dit jaar de CITO maken in vergelijking met vorig jaar.
- I: Dit is nog iets wat ik zelf het uitgesplitst, want kerndoel 51 en 52 zijn zo globaal, 'heeft kennis van de tijdvakken'.**
- L1: Welke tijdvakken dan, hoeveel dan, waar, wanneer en waarom?
- L2: Ik zou het er nog wel even bijzeggen met wat je hebt vergeleken. Dat het ene boekje is van 2013-2015 en de ander van 2016-2018. 2016 scoort lager. Ik zeg niet dat het aan CITO ligt, maar het kan wel erin meegenomen worden door een andere vraagstelling, verklaring. Dan gaat het misschien wel over Grieken, maar als zij die Grieken hadden gehad, met net een andere vraag, misschien hadden ze het dan wel geweten. Maar het is wel even een punt om te benoemen dat de kinderen andere opgaven voorgelegd hebben gekregen.
- L1: Het is eigenlijk wel leuk om die kinderen mee te laten doen aan een experiment. We gaan twee toetsen maken, die oude, die van 2016 en die van 2015. En dan kijken of er binnen één groep verschil tussen zit. Dat is wel een leuk experiment.
- L2: Ja, die ene is toch oud, die kunnen ze ook als oefentoets gebruiken.
- L1: Ja want dan kan je zien of het aan de toets ligt en dan kunnen ze gelijk oefenen. Das op zich wel heel leuk.
- L2: Ik zal het even opschrijven.
- L1: Laagste scores. Nederlandse en Europese... Ik verbaas me er helemaal niet over. We doen hier dus bijna niets aan, Nederlandse en Europese staatsinrichting.
- I: Dit zijn de drie kerndoelen waar gemiddeld, dus van 2015 en 2016, het laagst op wordt gescoord.**
- L1: De aarde en de zon, dat zou nu beter moeten zijn door het thema 'ontdekkingsreizigers'. We hebben het helemaal uitgebreid gehad over hoe het zit met de aarde en zon. Ook binnen het thema 'marsman'. Godsdiensten, klimaten, energiebronnen, tropische regenwouden... Dat hebben jullie gedaan toen toch, regenwouden?
- I: Ja, dat was heel leuk!**
- L1: Daar komen we dus laag op uit, oké. Dus als wij nu zeggen, want we hebben die route uitgestippeld met die doelen, dan moeten we even kijken of deze kerndoelen daar goed in naar voren komen. Maar ik snap het wel, de staatsinrichting en zo.
- L2: Ja, je moet daar zelf ook een klik mee hebben.
- L1: Ja, je pikt er toch ook dingen uit waar je zelf iets mee hebt. Maar die andere, kerndoel 49, is vreemd.
- L2: Ja, dan zouden wij nog kunnen kijken. Want deze dingen hebben ze dit jaar veel gehad. Dat we eens kijken welke dingen hebben ze vorig jaar gehad en waar scoren ze goed op.
- L1: 46 hebben ze gehad, dus dat zou dit jaar goed moeten zijn.
- L2: Ja en dan kan je goed vergelijken, want wij zijn ons hier natuurlijk ook niet bewust van.
- L1: En die andere twee, dat is niet zo... Godsdienst wel, dat hebben we wel aandacht aan besteed dus dat stukje zou wel goed moeten zijn, maar de rest niet. Rivieren, vulkanen. Vulkanen zouden ze moeten kunnen weten. Want daar zijn ze wel mee bezig geweest. Regenwouden ook.
- L2: Maar dat is alweer veel langer geleden.
- I: Welke invloed heeft volgens jullie de thema's en de volgorde van aanbieden? Want je hebt per zoveel groepen een andere lijn in zitten voor wat betreft welke thema's er aan bod komen.**
- L1: Wat we nu gaan doen is heel erg kijken naar Assessment For Learning, die lijnen hebben we nu vastgesteld en hoe we dat willen gaan doen. En aan de hand daarvan gaan we de thema's kiezen. En nu was het zo dat we de leuke thema's kozen en afwisselden tussen natuur, geschiedenis en aardrijkskunde. Maar daar heb je

eigenlijk niet zoveel aan. En dit kan je er ook in meenemen: komen deze kerndoelen wel aan bod? Nu gaan we dus aan de hand van de doelen kijken in welke thema's ze aan bod komen en die thema's kiezen we dan.

L2: En dan nog kan het zijn dat ze ene jaar, dan zitten ze in groep zes, bijvoorbeeld kerndoel 36 aangeboden krijgen en in groep acht kerndoel 49, en dan kan het dus zijn dat ze iets twee jaar niet gehad hebben. Want een cyclus is bij ons drie jaar.

L1: Maar dat zouden we nu nog kunnen aanpassen.

I: **Dit zijn de resultaten per opgave, dit kan je niet met elkaar vergelijken omdat het bij 2015 een andere vraag is dan bij 2016. Maar je kan wel even globaal zien hoeveel procent van de leerlingen er een goed antwoord geeft.**

L1: Er zit gewoon veel verschil tussen. Daar wisten ze vraag 18 wel en daar wisten ze vraag 18 echt niet, ja dat zegt dus helemaal niets. 2015 was echt een beter jaar. En sommige dingen zijn echt laag.

I: **Ik heb ook gekeken naar de opgaven waar laag op werd gescoord.**

L2: Je zou het nog met N.B. in een voetnoot kunnen zetten, dat het niet dezelfde opgaven zijn. Wij weten dat nu, maar als je het mailt dan is het goed om het er even bij te zetten.

I: **Ja, ik zal het erbij zetten. Ik heb foto's gemaakt van de vragen per vak om een indruk te geven op welke vragen er dus laag wordt gescoord.**

L1: Dit is een opgave van wereldoriëntatie, maar eigenlijk vind ik dit gewoon rekenen. Ik vind dit heel weinig met wereldoriëntatie te maken hebben. Het gaat hier dus niet om wereldoriëntatie. Dit is de omgeving wereldoriëntatie met een rekenkundig probleem.

L2: (leest voor) ... een probleem met overschrijven, welk getal zal dat zijn?

I: **Je moet dus kennis hebben van de landen.**

L2: 99% lezen en schrijven, dat kan. Hoeveel verdienen ze gemiddeld per jaar, 21.000, dat zou kunnen. 81 jaar, hoe oud worden de inwoners gemiddeld?

L1: Ja zie je. Dit gaat dus helemaal niet over wereldoriëntatie.

L2: Maar welk antwoord is het dan?

I: **B, want Bangladesh heeft volgens dit schema een heel hoog gemiddeld inkomen per inwoner. Terwijl ze niet een heel welvarend land zijn.**

L2: Ik keek inderdaad al naar: 21.000 euro, dat zouden ze kunnen verdienen. Maar ik keek dus al inderdaad erover heen.

I: **Het gaat er dus om: hoeveel verdienen ze gemiddeld en als je dan weet dat Bangladesh niet zo veel kan verdienen...**

L1: Dat hoeft je helemaal niet te weten om deze som te kunnen maken. Je hoeft helemaal geen kennis te hebben. Het gaat hier om: wat is er fout berekend?

L2: Nee niet berekend, overgeschreven. Welke cijfers zijn verkeerd overgeschreven? Kinderen doen dit dus niet: 99% kan dat? Wat betekent 99%? Hoeveel procent van de inwoners kan er lezen en schrijven. Dus in Canada kan 99% lezen en schrijven, dat zou kunnen. Bij B: hoeveel verdienen ze in Bangladesh, hoeveel euro's verdienen ze gemiddeld per jaar? 21.000, dan moet je dus weten dat Bangladesh een onderontwikkeld land is en dus niet bijna hetzelfde als Canada kan verdienen. En zo moet je die vraag beantwoorden. Maar dat oefenen we echt niet met de kinderen. Dus dit snap ik, op begrijpend lezen gaan ze hier de mist in. En ik weet niet of het dan te maken heeft met de kennis.

I: **Ja, er is een hoop dat bij je op moet ploppen. Want je moet én de tabel kunnen lezen en begrijpen én je moet van alle vier de landen weten wat voor soort land het is om te kunnen beoordelen hoeveel inwoners er zijn, wat het inkomen gemiddeld is en of ze kunnen lezen en schrijven. En wat klopt er dan wel of niet.**

L2: En voor leerlingen is dan eerst die tabel in kaart brengen, dat doen ze niet. Ze gaan meteen door naar de vraag. En waar maken ze dan de fout? Ja dat zal wel 57 zijn want voor de rest is het overal 70 of 80.

I: **Dit zijn de geschiedenisopgaven, de linker twee zijn van het ene jaar. En de rechter twee zijn van het andere jaar.**

L1: Ja dit zijn duidelijke vragen, maar dan moet je het wel gehad hebben.

I: **Ja en twee keer dus dezelfde tijd: Willem van Oranje en Filips. Dus het is wel opvallend dat daar twee jaar het laagste op wordt gescoord. En natuur, de plantjes.**

L1: Paddenstoelen, mineralen. Wat is het verschil tussen schimmels en een plant? Water, zuurstof, mineralen of zonlicht? Planten hebben ook mineralen nodig. Schimmels kunnen zonder water. Maar daarom is wereldoriëntatie zo moeilijk, want de wereld is te groot. Je kan niet alles aanbieden.

- I: Dan komen we bij mijn laatste vraag. Je hebt nu een beetje kunnen zien hoe er per vakgebied, hoe er op de kerndoelen wordt gescoord, de vragen die ze lastig vinden. Ik ben benieuwd welke factoren daarbij meespelen. Het zijn natuurlijk de uitstroomprofielen van de leerlingen, als er een groter percentage wat lager uitstroomt, dan speelt dat een rol bij de scores.**
- L1: Voor sommige kinderen is het heel moeilijk om alles toe te passen om een vraag te beantwoorden. Er worden heel veel vaardigheden gevraagd binnen één vraag.
- L2: Zoals net die bij aardrijkskunde.
- L1: En als bij sommige kinderen, als je bijvoorbeeld gewoon feitjes vraagt, dan weten ze het wel. Maar moet je het allemaal bij elkaar rapen, sommige kinderen verdwalen daarin. Dat zegt ook iets over de uitstroom, dan herken je dat wel terug. Dat was in 2016 ook zo. Puur omdat kinderen daarmee in de knoei raken. Maar dat is hetzelfde met het lezen van grafieken en tabellen, omdat ze daar meerdere dingen moeten doen. En welke factoren nog meer meespelen zijn de thema's die zijn aangeboden.
- L2: De ontwikkelingsplannen. Ik vind het wel heel mooi, want dat deden we altijd voor de school, om te weten hoe we het doen. Maar dat wisten we eigenlijk niet. Je zag even een beetje een scoretje staan. En dit geeft nu meer inzicht. Dat vind ik wel heel leuk en dat kunnen we zeker gebruiken dit jaar en andere jaren. Dan moeten de antwoorden even weg, en dan kan je de komende drie jaar kijken en deze wel vergelijken met de soort vragen. En wat zegt dat dan weer? Dit is nog een beetje half, ik zeg niet dat het niet mee kan spelen.
- I: Nee maar dat is wel zo. Je kan makkelijker vergelijken als de opgaven hetzelfde zijn.**
- L1: Ja dus dit jaar zou het eigenlijk ook gedaan moeten worden, dan heb je wat duidelijker beeld. Van waar ligt het aan? Dan kan je meer naar de factoren kijken. En de ontwikkelingsplannen, van Assessment For Learning, waar we nu mee zijn gestart. En zijn er hiaten? Staatsinrichting, dat moeten we meer aanbieden.
- L2: Ja en meer naar de kerndoelen kijken of ze aan bod komen.
- L1: Want er zitten echt wel activiteiten in de thema's waarvan je zegt: "Nou, laat maar." Die zijn niet nodig.
- I: Komt wat jullie net hebben gezien een beetje overeen met wat jullie hadden verwacht? Jullie hadden aan het begin natuurlijk aangegeven van 'ik verwacht dit of dat bij dit vakgebied'. En nu hebben jullie het kunnen zien.**
- L1: Ik had een groter gat verwacht tussen natuur en aardrijkskunde en geschiedenis. Dat verschil had ik echt groter verwacht.
- L2: En matig, dat blijft me bij en dat had ik wel verwacht. En we zouden naar de ontwikkelingsplannen moeten kijken om te kijken hoe we het beter kunnen aanbieden. En dan niet zo zeer voor de CITO om daar 80% op te krijgen, maar ook dat we ze met meer bagage mee de wereld in kunnen sturen. En niet van: we hebben 80%, dus klaar.
- L1: Maar binnen IPC pak je natuurlijk veel meer mee: het samenwerken, onderzoekend leren, noem maar op. Dat is natuurlijk weer een bijkomstigheid die niet getoetst wordt door CITO.
- L2: Nee, je zit inderdaad niet alleen op de kennis.
- I: Wat ik heel leuk vond om te horen van jullie was dat bij deze dia ook goed naar voren kwam dat jullie zelf thema's hebben opgezet en dat deze ook heel erg hebben gepiekt. Dat is heel leuk om te zien. En dat roept natuurlijk ook vragen op, hoe kan dat?**
- L2: De vaardigheden die wij meegeven, zoals nu bij ontdekkingsreizigers, dan verwacht ik ook dat ze daar meer van meepakken. Ze hebben het beleefd, ze hebben het ervaren, zo'n regenwoud: ze doen het. Dat is de combinatie: we hebben het gegeven, maar dat is nog geen garantie.
- L1: Ze weten wat ze gedaan hebben: 'Oh ja, toen gingen we dat doen.'
- L2: En dan heb ik liever dat ze bij één ding wat minder, maar dat ze bij de ander het hebben ervaren.